

IsiCwangciso sokuFundisa

ISIXHOSA
ULWIMI LWASEKHAYA

IKOTA 3

IBANGA
2

IsiCwangciso sokuFundisa

IBANGA 2 | IKOTA 3

ISIXHOSA

Copyright © 2026 National Educational
Collaboration Trust (NECT)

This work is licensed under a Creative Commons
Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0
International License (CC BY-NC-ND 4.0).

Additional permissions beyond the scope of this license
may be available. For further information, please
contact the publisher at **materials@nect.org.za**.

First edition, 2026

IKOTA 3 ISICWANGCISO SOKUFUNDISA

Ukuphulaphula nokuthetha: Yazisa umxholo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imifanekiso
nezixhobo
zokwenyani
zomboniso
womxholo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungisa umboniso womxholo: Siyanqwena**
2. **Buza umbuzo ovulekileyo ukuqalisa ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - Likhona ixesha ongacinga ngalo apho wawuziva unqwena? / Wakhe wayifuna into yomnye umntu?
 - Zeziphi izinto oyincutshe kuzo noziqhayisa ngazo?
 - Singenza ntoni xa siziva sinqwena?
3. **Yenza imephu yengqondo usebenzisa imibuzo neempendulo zabafundi.**
4. **Yongeza ezakho iimpendulo kwimephu yengqondo ukwandisa ulwazi lwabafundi.**
5. **Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 2.**
6. **Xelela abafundi bakhombe kwindawo yokutyebisa ulwimi lomxholo.**
 - a. Funda ngokutyetyiswa kolwimi ngokuvakalayo.
 - b. Yalela abafundi bafunde kunye nawe, okanye bayiphinde emva kwakho:
Umona

Umona mbi kakhulu,
Wenza intliziyo ebuhlungu.
Masithande abanye,
Sivuye kunye nabo.

Masabelane sonke,
Sibe ngabahlobo abalungileyo.
Akukho mona apha,
Kukho uthando noxolo.
7. **Xoxa nabafundi ngokutyetyiswa kolwimi.**
 - a. Buza: Ungandixelesa ukuba kuthetha ukuthini oku? / Uyakwazi ukufumana impendulo?
 - b. Khuthaza abafundi babelane ngezimvo.
 - c. Cacisa intsingiselo okanye unike impendulo njengoku kulandelayo:
Lo mbongo uthetha ukuba umona yinto embi kakhulu. Wenza umntu abe buhlungu entliziyweni aze angonwabi. Umbongo usifundisa ukuba kufuneka sithande abanye abantu, sivuye kunye nabo xa bephumelele, sabelane, size sibe ngabahlobo abalungileyo.

Izandi: Hlaziya zonke izandi ezifundiswe kwiKota 2

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
IKota 2
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi emethini okanye phantsi, phambi kwakho.**
 - a. Xelela abafundi baphulaphule amagama abo.
 - b. Njengoko ubiza igama lomfundi, mabafunde isandi sekhadi lezandi oliphakamisileyo.
 - c. Biza igama lomnye umfundi. Lo mfundi makabize igama eliqala okanye elisebenzisa isandi eso.
 - d. Yenza oku ngokukhawuleza okukhulu. Kwenze kuvakale njengomdlalo owonwabisayo kodwa qaphela abafundi abatsala nzima.
 - e. Ukuba umfundi wenza impazamo, yithi, 'mamelisisa', uze ubize isandi eso.
2. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 4.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Wakha ukubhala ngesandla ngotyibiliko

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokwenza ngathi sidlala ipiyano.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala esi sivakalisi / ezi zivakalisi zilandelayo ebhodini:**
 - Umama ulele nosana.
 - Ndiyahamba.
 - a. Njengoko ubhala, cacisa indawo apho uqala khona, icala oya ngakulo kunye nezithuba phakathi kwamagama.
 - b. Yalela abafundi babhale esi sivakalisi / ezi zivakalisi kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye: ukubunjwa konobumba, ubungakanani bonobumba kunye nezithuba.
 - d. Xhasa abafundi abadinga uncedo.
3. **Yenza abafundi baqonde ngesantya sokubhala kunye nokuchaneka.**
 - a. Xa uninzi lwabafundi lugqibile, yithi, 'yima'.
 - b. Xelela abafundi baqaphele umgama abasele bewuhambile.
 - c. Ukuba abagqibanga, baxecele bazame ukubhala ngokukhawuleza ngengomso.
 - d. Kananjalo yenza abafundi bathelekise imibhalo yabo kowakho ebhodini.
 - e. Bacele baqaphele ukuba zingaphi na iimpazamo abazenzileyo.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeelo
1

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, *Itraki uPhawu*.
- Yithi: *Kweli bali, uPhawu itraki yitrakana emthubi yokulahla nokuthutha ekholelwa ekubeni zonke ezinye izithuthi zingcono kunayo. Ucinga ukuba bonke oololiwe, iibhasi, iimoto neenqwelomoya azibonayo zinamendu okanye zinkulu okanye zingcono kunaye. Ngenye imini, uPhawu ubona inkwenkwana itshona emlanjeni. Ucinga ukuba uloliwe okanye ibhasi okanye imoto okanye inqwelomoya ziza kuyinceda le nkwenkwana, kodwa akukho nanye enakho. Ngethamsanqa, uPhawu ucinga icebo aze afunde ukuba naye ukhetheke njengazo zonke ezinye izithuthi.*
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Wakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Qwalasela ukuqonda.
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 4.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 2.
 - b. Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
 - c. Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
 - d. Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
 - e. Bafundele uluhlu lwamagama.
2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**
 - a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - *itraki yokuthutha nokulahla: Itraki eyenzelwe ukuthwala ize yothule imigodlo. Itraki yokuthutha nokulahla inomva obizwa ngokuba sisidilizi. Ingathwala izinto ezifana nesanti, umhlaba, okanye amatye ze iwadilizele ngaphandle xa kufuneka.*
 - *ilori: Itraki enkulu esetyenziselwa ukuthwala izinto izisuse endaweni izise kwenye.*
 - *isithuthi: Into ethutha abantu, okanye izinto izisusa endaweni izise kwenye.*
 - *ukuphephetheka: Ukuhamba ngesantya esiphezulu kakhulu.*
3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani

L: Linganisa igama

X: Xelela abafundi intsingiselo yegama

Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya zonke izandi ezifundiswe kwiKota 2

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
IKota 2
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi emethini okanye phantsi, phambi kwakho.**
 - a. Xelela abafundi baphulaphule amagama abo.
 - b. Njengoko ubiza igama lomfundi, mabafunde isandi sekhadi lezandi oliphakamisileyo.
 - c. Biza igama lomnye umfundi. Lo mfundi makabize igama eliqala okanye elisebenzisa isandi eso.
 - d. Yenza oku ngokukhawuleza okukhulu. Kwenze kuvakale njengomdlalo owonwabisayo kodwa qaphela abafundi abatsala nzima.
 - e. Ukuba umfundi wenza impazamo, yithi, 'mamelisisa', uze ubize isandi eso.
2. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 5.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Wakha ukubhala ngesandla ngotyibiliko

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala esi sivakalisi / ezi zivakalisi zilandelayo ebhodini:**
 - Usisi usela ubisi.
 - UKele ubala imali.
 - a. Njengoko ubhala, cacisa indawo apho uqala khona, icala oya ngakulo kunye nezithuba phakathi kwamagama.
 - b. Yalela abafundi babhale esi sivakalisi / ezi zivakalisi kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye: ukubunjwa konobumba, ubungakanani bonobumba kunye nezithuba.
 - d. Xhasa abafundi abadinga uncedo.
3. **Yenza abafundi baqonde ngesantya sokubhala kunye nokuchaneka.**
 - a. Xa uninzi lwabafundi lugqibile, yithi, 'yima'.
 - b. Xelela abafundi baqaphele umgama abaselebewuhambile. Ingaba bagqibezele ngaphezu kokuba bebenzile ngosuku oludlulileyo?
 - c. Ukuba abagqibanga, baxelele bazame ukubhala ngokukhawuleza ngengomso.
 - d. Kananjalo yenza abafundi bathelekise imibhalo yabo kowakho ebhodini.
 - e. Bacele baqaphele ukuba zingaphi na iimpazamo abazenzileyo.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 3

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: *Itraki uPhawu*.
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 5.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama uze uxoxe ngomfanekiso womxholo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluza
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**
 - a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - umnqweno: Igama lemvakalelo esiba nayo xa sifuna into omnye umntu onayo.
 - ukuba nomnqweno: Imvakalelo esiba nayo xa sifuna into omnye umntu anayo.
 - ukomelela: Into esinobuchule bayo.
 - indebe: Ibhaso olifumana ngokuphumelela okanye ngokwenza kakuhle, idla ngokuba yikomityi okanye umfanekiso oqingqiweyo.
 - b. Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye.
2. **Wakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 6.
 - b. Xelela abafundi ezi nkukacha zilandelayo malunga nomfanekiso:
 - Ngamanye amaxesha abantu banezinto esinqwenela ukuba besinazo. Ngamanye amaxesha sibona into eyeyomnye umntu, njengezihlangu ezitsha, into yokudlala, okanye ibhaso. Singanqwenela kuthi kanti besinayo nathi. Le yimvakalelo exhaphakileyo.
 - Ukunqwena ligama lemvakalelo esinayo xa sifuna oku omnye umntu anako. Wonke umntu ukhe azive enqwena ngamanye amaxesha.
 - Abantu banobuchule kwizinto ezahlukileyo. Abanye abantwana ngamachule kwezemidlalo. Abanye ngamachule okuzoba. Abanye ngamachule okucula, ukudanisa, okanye ukunceda abanye. Sonke amandla ethu ahlukile.
3. **Xoxa ngomfanekiso.**
 - a. Sebenzisa umbuzo olandelayo ukuxoxa ngomfanekiso njengoku kulandelayo:
 - Buza umbuzo wokuqala.
 - Yalela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane labo.
 - Biza abafundi ngabanye babelane ngeempendulo zabo.
 - Wakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi ngokulungisa ukungaqondi kwabo kunye nokwabelana ngolwazi olunxulumene nomxholo.
 - Phinda le nkqubo ngemibuzo yonke.
4. **Imibuzo:**
 - a. Ubona ntoni kulo mfanekiso enokwenza umntu azive enqwena?
 - b. Angaziva njani umtwana xa omnye umntu efumana indebe okanye inkwenkwezi ngenxa yomzobo wakhe?
 - c. Singenza ntoni xa sinqwenela ukuba besinento ethile anayo omnye umntu?

Izandi: Dlala umdlalo wolwazi lwezandi: Esi sandi ngu... Ndifuna...

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi ukuze ufumane umgqalasela wabo.**
2. **Bonisa umdlalo ngolu hlobo:**
 - a. Umntu owenzayo uthi: Isandi nguP, ndifuna AMAGAMA AMANTOMBAZANA.
 - b. Abafundi baphakamisa izandla xa belicingile igama lentombazana elinoP.
 - c. Umntu owenzayo ukhomba umntu ngamnye amvumele ukuba abize igama lakhe. Abavumelekanga ukuphinda igama eselibiziwe.
 - d. Umntu wesihlanu obize igama elichanekileyo iba nguye owenzayo.
 - e. Umntu omtsha owenzayo uthi: Isandi nguM, ndifuna IINDIDI ZOKUTYA.
 - f. Umdlalo uqhuba ngolu hlobo.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 7.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Wakha ukubhala ngesandla ngotyibiliko

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala esi sivakalisi / ezi zivakalisi zilandelayo ebhodini:**
 - UDudu uyapheka.
 - Siyahamba ngoku.
 - a. Njengoko ubhala, cacisa indawo apho uqala khona, icala oya ngakulo kunye nezithuba phakathi kwamagama.
 - b. Yalela abafundi babhale esi sivakalisi / ezi zivakalisi kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye: ukubunjwa konobumba, ubungakanani bonobumba kunye nezithuba.
 - d. Xhasa abafundi abadinga uncedo.
3. **Yenza abafundi baqonde ngesantya sokubhala kunye nokuchaneka.**
 - a. Xa uninzi lwabafundi lugqibile, yithi, 'yima'.
 - b. Xelela abafundi baqaphele umgama abasele bewuhambile. Ingaba bagqibezele ngaphezu kokuba bebenzile ngosuku oludlulileyo?
 - c. Ukuba abagqibanga, baxelele bazame ukubhala ngokukhawuleza ngengomso.
 - d. Kananjalo yenza abafundi bathelekise imibhalo yabo kowakho ebhodini.
 - e. Bacele baqaphele ukuba zingaphi na iimpazamo abazenzileyo.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 3

1. Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.

- Hlalisa abafundi emethini.
- Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
- Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Itraki uPhawu*.
- Yithi: *Kweli bali, uPhawu itraki yitrakana emthubi yokulahla nokuthutha ekholelwa ekubeni zonke ezinye izithuthi zingcono kunayo. Ucinga ukuba bonke oololiwe, iibhasi, iimoto neenqwelomoya azibonayo zinamendu okanye zinkulu okanye zingcono kunaye. Ngenye imini, uPhawu ubona inkwenkwana itshona emlanjeni. Ucinga ukuba uloliwe okanye ibhasi okanye imoto okanye inqwelomoya ziza kuyinceda le nkwenkwana, kodwa akukho nanye enakho. Ngethamsanqa, uPhawu ucinga icebo aze afunde ukuba naye ukhetheke njengazo zonke ezinye izithuthi.*

2. Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:

- Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
- Bonisa abafundi imifanekiso.
- Apho kuyimfuneko, yima uze ucacisele abafundi.
- Yalatha isigama njengoko sibonakala.
- Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
- Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Qwalasela ukuqonda.
 - Buza abafundi: Wakhe waziva ngathi ulahlekile xa ufunda ibali kuba ulahlekwe ngumkhondo wento eqhubekayo? Kwakwenza waziva njani oku?

Ukubhala: Yazisa uze uqhelanise iGML

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Yazisa ukugxila kwiGML (imiGaqo neMimiselo yoLwimi).**
 - a. Yithi, kule veki siza kugxila koku Ukuqinisekisa ukuba igama elibonisa isenzeko (isenzi) lihambelana nomntu owenzayo (umenzi).
 - b. Bhala isivakalisi ebhodini: Ndiziva ndinomnqweno. Naye uziva enomnqweno.
 - c. Cacisa umongo weGML: Igama elibonisa isenzeko (isenzi) livumelana nomenzi (umenzi).
2. **Qhelanisa abafundi neGML.**
 - a. Bhala ebhodini: Ndi uziva onwabile. U baziva lusizi.
 - b. Buza abafundi: Ingaba ezi ntloko ziyavumelana nezenzi zazo? Singasiguqula njani esi sivakalisi ukuqinisekisa ukuba igama elibonisa isenzeko (isenzi) liyahambelana nomenzi (intloko)?
 - c. Xoxani ukufumana izimvo zabafundi: Singafunda izivakalisi zethu ngokuvakalayo, size siqinisekise ukuba oko sikubhalileyo kuyinto enye nesikuthethayo. Ngamanye amaxesha oku kungasinceda siqonde xa senze impazamo yentloko-senzi. Xa sifunda ezi zivakalisi ngokuvakalayo, zivakala zingachanekanga! Ndingazilungisa: Ndiziva ndonwabile. Uziva elusizi.
3. **Nika abafundi ixesha lokuziqhelanisa neGML ngokuzimeleyo.**
 - a. Bhala ebhodini:
 - Ndi... baleka.
 - U... baleka.
 - Si... baleka.
 - Ba... baleka.
 - U... baleka.
 - b. Cacisela abafundi: Gqibezela ezi zivakalisi ukuze intloko (umenzi) ihambelane nesenzi (igama elibonisa isenzeko).
 - c. Nika abafundi imizuzu embalwa yokugqibezela umsebenzi.
4. **Khangela ukuqonda kwabafundi.**
 - a. Hlanganisa abafundi ndawonye.
 - b. Biza abafundi abahlukileyo babelane ngeempendulo zabo.
 - c. Yalatha: Igama elibonisa isenzeko (isenzi) livumelana nomenzi (umenzi).

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 7.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inkxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Dlala umdlalo wolwazi lwezandi: Esi sandi ngu... Ndifuna...

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi ukuze ufumane umgqalasela wabo.**
2. **Bonisa umdlalo ngolu hlobo:**
 - a. Umntu owenzayo uthi: Isandi nguP, ndifuna AMAGAMA AMANTOMBAZANA.
 - b. Abafundi baphakamisa izandla xa belicingile igama lentombazana elinoP.
 - c. Umntu owenzayo ukhomba umntu ngamnye amvumele ukuba abize igama lakhe. Abavumelekanga ukuphinda igama eselibiziwe.
 - d. Umntu wesihlanu obize igama elichanekileyo iba nguye owenzayo.
 - e. Umntu omtsha owenzayo uthi: Isandi nguM, ndifuna IINDIDI ZOKUTYA.
 - f. Umdlalo uqhuba ngolu hlobo.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 8.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Wakha ukubhala ngesandla ngotyibiliko

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala esi sivakalisi / ezi zivakalisi zilandelayo ebhodini:**
 - Izinja ziyaluma.
 - Masidlaleni phandle.
 - a. Njengoko ubhala, cacisa indawo apho uqala khona, icala oya ngakulo kunye nezithuba phakathi kwamagama.
 - b. Yalela abafundi babhale esi sivakalisi / ezi zivakalisi kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye: ukubunjwa konobumba, ubungakanani bonobumba kunye nezithuba.
 - d. Xhasa abafundi abadinga uncedo.
3. **Yenza abafundi baqonde ngesantya sokubhala kunye nokuchaneka.**
 - a. Xa uninzi lwabafundi lugqibile, yithi, 'yima'.
 - b. Xelela abafundi baqaphele umgama abasele bewuhambile Ingaba bagqibezele ngaphezu kokuba bebenzile ngosuku oludlulileyo?
 - c. Ukuba abagqibanga, baxelele bazame ukubhala ngokukhawuleza ngengomso.
 - d. Kananjalo yenza abafundi bathelekise imibhalo yabo kowakho ebhodini.
 - e. Bacele baqaphele ukuba zingaphi na iimpazamo abazenzileyo.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 3

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Itraki uPhawu*
 - d. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Qwalasela ukuqonda.
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubuzwa: Wakhe waziva ngathi ulahlekile xa ufunda ibali kuba ulahlekwe ngumkhondo wento eqhubekayo? Kwakwenza waziva njani oku?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokucwangcisa

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa isihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ibali malunga nomnqweno.
2. **Cacisa impendulo yakho yomsebenzi wokubhala, uyithethe ngomlomo, phambi kokubhala. Sebenzisa isakhelo sokubhala.**
 - a. Yithi: Ndiza kubhala ngomlinganiswa oziva enomnqweno wo/ we...
Kufuneka efunde ukuziva ngcono!
3. **Yenza umzekelo wokucwangcisa umsebenzi wokubhala ebhodini.**
 - a. Zoba ngokukhawuleza umfanekiso obonakalisa: Into umlinganiswa wakho ayinqwenelayo.
 - b. Sebenzisa imephu yengqondo ukucwangcisa ibali lakho:
 - Ngubani umlinganiswa wakho?
 - Wabona ntoni umlinganiswa wakho?
 - Yayiyekabani?
 - Kwakutheni ukuze umlinganiswa wakho ayifune?
 - Ingaba kukho umntu okuncedileyo? Njani?
 - Waziva njani umlinganiswa wakho kuqala?
 - Yintoni eyenza umlinganiswa wakho azive ngenye indlela?
 - Waziva njani umlinganiswa wakho ekugqibeleni?
 - Ufunde ntoni ngokuziqhelanisa nokunganikezeli?
4. **Yenza abafundi ukuba bacinge.**
 - a. Yithi: Ngomso niza kucwangcisa umbhalo wenu. Yizani nezimvo zenu ngomso.

Isakhelo sokubhala:

Ngenye imini, ____ wabona...
Yayiyeka...
Wayeyithanda kakhulu kuba...
Wayenqwenela...
Ndandinqwenela...
Kuqala, waziva...
Waze wacinga ngo...
Waqonda ukuba...
Ekugqibeleni...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 8.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Eli bali
belinge...

Ndilithandile
xa...

Ndifunde
ukuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqalisivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukileyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3-4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela abafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: imvula, intambo, inyheke, uyatswina, umlilo
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Inqabile imvula ebusika.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 9.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 3

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Itraki uPhawu*
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kuzoba ze sibhale ngeyona ndawo siyithandayo ebalini.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Cimela wenze ngathi uyacinga.
 - b. Vula amehlo akho uthi: Eyona ndawo ndiyithandayo kweli bali kuxa...
 - c. Zama ungakhethi indawo ecace kumntu wonke njengomzekelo wakho.
 - d. Zoba ngokukhawuleza umfanekiso ebhodini. Njengokuba uzoba cacisa le nto uyizobayo.
 - e. Yongeza isivakalisi esi1–2 malunga nomzobo wakho: Ndithande...
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Xelela abafundi bacimele baze bacinge ngeyona ndawo bayithandayo ebalini.
 - b. Yithi: Cinga ngolwakho uluvo, musa ukukopa umzekelo wam.
 - c. Okulandelayo, xelela abafundi bavule amehlo baze baxoxe ngeempendulo zabo neqabane.
 - d. Emva koko, yalela abafundi ukuba bazobe le ndawo yebali kwiincwadi zabo zokubhala.
 - e. Nceda abafundi bongeze isivakalisi esi1–2 kwimizobo yabo.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ukubhala: Abafundi bayacwangcisa

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ibali malunga nomnqweno.
2. **Yalela abafundi bacinge ngeempendulo zabo zesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, ngoku cinga ngendlela oza kuphendula ngayo isihloko sokubhala.
 - b. Yalela abafundi babelane ngezimvo zabo neqabane.
 - c. Biza abafundi abambalwa bazokwabelana ngeempendulo zabo neklasi.
3. **Yalela abafundi bacwangcise umbhalo wabo kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - a. Yithi: Ngoku sebenzisa imephu yengqondo ukubhala phantsi izimvo zakho uze ucwangcise umsebenzi wokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncedise ababhali ngabanye bacwangcise.**
 - a. Yithi: Ndixelele ngezimvo zakho.
 - b. Nceda abafundi abatsala nzima bagqibezele iimephu zabo zengqondo.

Isakhelo sokubhala:

Ngenye imini, ____ wabona...
 Yayiyeka...
 Wayeyithanda kakhulu kuba...
 Wayenqwenela...
 Ndandinqwenela...
 Kuqala, waziva...
 Waze wacinga ngo...
 Waqonda ukuba...
 Ekugqibeleni...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 9.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: INtetho yeOrali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Hlalisa abafundi bajonge abo afunda nabo besenza intetho yabo yeorali.**
2. **Khumbuza abafundi ngalo msebenzi ulandelayo: Wabelana ngeendaba zakho**
 - a. Sichazele ukuba zingantoni iindaba zakho. Yithi:
 - b. Namhlanje ndiza kunichazela nge...
 - c. Emva koko, yabelana nabanye ngeendaba zakho.
 - d. Sichazele okwenzekileyo ngendlela echanekileyo yokulandelelana kweziganeko.
 - e. Sichazele amanqaku aphambili kwiindaba zakho.
 - f. Gqibezela ngokusichazela ukuba zikwenze waziva njani iindaba zakho.
3. **Khumbuza abafundi ngezi zakhono zokwenza intetho:**
 - a. Xa usabelana ngeendaba zakho, khumbula oku:
 - Sichazele ukuba zingantoni iindaba zakho
 - Sichazele ukuba kwenzeke nini
 - Sichazele ukuba kwehlele bani oku
 - Biza izivakalisi zakho ngokuchanekileyo ngokulandelelana kwazo
 - Biza kube kanye – ungayiphindi into oyithethileyo
 - Thetha ngelizwi elivakalayo nelicacileyo
4. **Biza abafundi abakhethiweyo ngabanye ngexesha ukwenza intetho yabo.**
 - a. Wakha ukuzithemba komfundi ngokumbulela ngentetho yakhe nangokumnika ingxelo eyakhayo.
 - b. Ekupheleni kwesifundo, nika iklassi ingxelo ebanzi ukuphucula intetho yabo. Umzekelo: Ndibe nobunzima ukuva abanye benu. Ncedani nizame ukugcina ilizwi lenu livakala –sifuna ukuva into oyithethayo.

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuhlaziya izandi ezizalana no: c**
 - a. Bonisa abafundi ikhadi lesandi ngasinye lezi fonimi zilandelayo: *n, c, w*
 - b. Cela abafundi ngabanye bafunde isandi ngasinye.
 - c. Xelela abafundi babhale isihloko ezincwadini zabo. Usapho lwesandi: *n, c, w*
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: nc**
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: *isincoko, ncuma*
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 11.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omncinci kubhalwa ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokushwabanisa iphepha sibuye silolule.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** */ / /*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa isandla sakho sasekunene ukwakha unobumba: */ / /*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** */ / /*
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** */ / /*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayelelo
13

1. **Yazisa ibali.**
 - a. Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, *liholide zobusika*.
 - b. Yithi: *Kweli bali, uZweli unemincili yokubuyela esikolweni emva kweeholide zasebusika. Kodwa akuva ngezinye iindawo ezinika umdla ebezindwendwelwe ngabahlobo bakhe, uqala ukuziva ngenye indlela ngamava eeholide zakhe. Kamva, iklasi yakhe icelwa ukuba ibhale ngamava abo eeholide. Masifunde sive indlela uZweli aziva ngayo kunye noko agqiba ukuba abhale ngako.*
 - c. Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
 - d. Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.
2. **Wakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - a. Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
 - b. Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNGqokelela yamaBali.
 - c. Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?
3. **Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.**
 - a. Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Yenza unxulumano.
 - b. Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 11.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 2.
 - b. Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
 - c. Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
 - d. Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
 - e. Bafundele uluhlu lwamagama.
2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**
 - a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - *ulwandlekazi: Isixa samanzi amakhulu kakhulu amtyuba.*
 - *ingxangxasi: Amanzi ampompoza esihla kwidwala eliphezulu okanye kwiliwa.*
 - *hambela: Ukuya kwenye indawo.*
 - *amava: Amava yiyo nantoni oyibonayo, oenzayo okanye oyivayo ebomini bakho. Afana nenkumbulo othi uyiqokelele.*
3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani
 L: Linganisa igama
 X: Xelela abafundi intsingiselo yegama
 Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuqhuba sihlaziye izandi ezizalana no: c**
 - a. Xelela abafundi batyhile kwisihloko ezincwadini zabo: Usapho lwesandi: n, c, w
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: cw**
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: cwaka, cwenga, ucwethe
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Phinda ngokuhlanganisa izandi: ncw, incwadi, ncwasa**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 12.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *a a a*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa isandla sakho sasekunene ukwakha unobumba, *a a a*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *a a a*
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *a a a*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonge ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 15

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: *liholide zobusika*
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 12.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inkxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Ukubalisa amabali ngobuchule

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungiselela abafundi ukubalisa amabali ngobuchule.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 13.
2. **Khokela abafundi bajonge umfanekiso.**
 - a. Buza: Ubona ntoni emfanekisweni?
3. **Xelela abafundi ukuba mabaqwebe ibali elifutshane malunga nomfanekiso.**
4. **Xelela abafundi indlela yokwakha ibali labo. Yithi:**
 - a. Nika umlinganiswa ngamnye ebalini lakho igama.
 - b. Xela apho ibali liqhubeka khona.
 - c. Ibali lakho malibe nesiqalo, isiqu kunye nesiphelo.
 - d. Lo mfanekiso ubonisa kuphela inxalenye yebali.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqalo sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqu sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiphelo sebali lakho.
 - e. Ungaqala ibali lakho ngokuthi:
 - Uggatso luza kuqala kungekudala, kodwa iqela lalisenengxaki enkulu ekwakufuneka isonjululwe...
 - Yayilusuku oluphambi kogqatso olukhulu. Ngexesha babesakha, amakhwenkwe acinga...
5. **Yalela abafundi bagqibezela umsebenzi.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa bacinge ngebali labo bethe cwaka.
 - b. Emva koko, yalela abafundi batshintshiselane ukubalisa ibali labo kwiqela labo. Ungasebenzisa uswazi / ilitye lokuthetha ukwenza oku.
 - c. Njengoko abafundi bethetha, hambahamba uze uphulaphule.
6. **Gqibezela isifundo ngolu hlobo:**
 - a. Biza umfundi abe mnye abelane ngebali lakhe neklasi okanye buza 1–2 yabafundi imibuzo ngamabali eqela labo.
 - Buza: Belingantoni ibali likaX?
 - Buza: Yintoni oyithandileyo ngebali likaX?
 - b. Nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula amabali abo.
Umzekelo: Ngamanye amaxesha, ekuqaleni kwebali sixela apho ibali liqhubeka khona kwaye ngoobani na abalinganiswa. Kwixesha elizayo, zamani ukufaka olu lwazi emabalini enu.

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuhlaziya izandi ezizalana no: *d***
 - a. Bonisa abafundi ikhadi lesandi ngasinye lezi fonimi zilandelayo: *n, d, w*
 - b. Cela abafundi ngabanye bafunde isandi ngasinye.
 - c. Xelela abafundi babhale isihloko ezincwadini zabo. Usapho lwesandi: *n, d, w*
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: *nd***
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: *indalo, indima, indoda*
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 14.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokuyijijela ngaphakathi nangaphandle.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wendlela yokubhala oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama: Aa Aa Aaa**
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlengana khona phakathi koonobumba.
 - b. Yalela abafundi babhale oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa koonobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 15

1. **Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *liholide zobusika*
 - d. Yithi: *Kweli bali, uZweli unemincili yokubuyela esikolweni emva kweeholide zasebusika. Kodwa akuva ngezinye iindawo ezinika umdla ebezindwendwelwe ngabahlobo bakhe, uqala ukuziva ngenye indlela ngamava eeholide zakhe. Kamva, iklasi yakhe icelwa ukuba ibhale ngamava abo eeholide. Masifunde sive indlela uZweli aziva ngayo kunye noko agqiba ukuba abhale ngako.*
 - e. Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi imifanekiso.
 - c. Apho kuyimfuneko, yima uze ucacisele abafundi.
 - d. Yalatha isigama njengoko sibonakala.
 - e. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
 - f. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda le ndlela: Yenza unxulumaniso.
 - Buza abafundi: Uyakwazi ukwenza unxulumaniso neli bali? Ingaba wakhe wehlelwa yinto enje okanye yehlela umntu omaziyo?

Ukubhala: UTitshala wenza umzekelo wokuyila

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa kwakhona isihloko sokubhala neemfuno.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ibali malunga nomnqweno.
 - b. Cacisa iimfuno zomsebenzi:
 - Uhlobo loncwadi: Ibali eliqwetyiweyo/ elingeyonyani
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala umhlathi wezivakalisi ezisibhozo ubuncinane.
 - GML: Igama elibonisa isenzeko (isenzi) livumelana nomenzi (umenzi).
2. **Yenza umzekelo womsebenzi ebhodini.**
 - a. Khumbuza abafundi ngezimvo zakho kwimephu yakho yengqondo.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokugqibezela isakhelo sokubhala usebenzisa isicwangciso sakho.
3. **Yalela abafundi baqalise ukubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - Yithi: ngoku sebenzisa isicwangciso sakho ukuzalisa isakhelo sokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncede abafundi ngabanye baqalise ukubhala.**
 - a. Yithi: Masijonge kwimephu yakho yengqondo size siyisebenzisele ukuqalisa ukubhala.
 - b. Ncedisa abafundi abatsala nzima basebenzise isakhelo sokubhala.

Isakhelo sokubhala:

Ngenye imini, ____ wabona...
 Yayiyeka...
 Wayeyithanda kakhulu kuba...
 Wayenqwenela...
 Ndandinqwenela...
 Kuqala, waziva...
 Waze wacinga ngo...
 Waqonda ukuba...
 Ekugqibeleni...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 14.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuqhuba sihlaziye izandi ezizalana no: d**
 - a. Xelela abafundi batyhile kwisihloko ezincwadini zabo: Usapho lwesandi: n, d, w
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: dw**
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: idwala, dwelisa, uyadwaba
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Phinda ngokuhlanganisa izandi: ndw, undwebile, undwendwe**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 15.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokuvala izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wendlela yokubhala oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama:** *Aaa Aaa Aaa*
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlalanga khona phakathi koonobumba.
 - b. Yalela abafundi babhale oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 15

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuze abafundi ngesihloko sebali: *liholide zobusika*
 - d. Khumbuze abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza unxulumaniso.
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubuza: Uyakwazi ukwenza unxulumaniso neli bali? Ingaba wakhe wehlelwa yinto enje okanye yehlela umntu omaziyo?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayeleyo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Abafundi benza uyilo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngeemfuno zomsebenzi wokubhala.**
 - a. Yithi, namhlanje siza kugqibezela umsebenzi wokubhala: Ibali malunga nomnqweno.
2. **Yalela abafundi baqhubeke nokubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
3. **Yahlula.**
 - a. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bagqibezele isakhelo sokubhala.
 - b. Nika abafundi abaphambili ngolwazi umyalelo owongezelelweyo: Yongeza iinkcukacha ezinjengamagama achazayo kwizivakalisi zakho.
4. **Nika umsebenzi wasekhaya njengoko kufuneka.**
 - a. Cacisa ukuba abafundi kufuneka bagqibezele uyilo lwabo njengomsebenzi wasekhaya ukuba abakawugqibi.

Isakhelo sokubhala:

Ngenye imini, ____ wabona...
 Yayiyeka...
 Wayeyithanda kakhulu kuba...
 Wayenqwanela...
 Ndandinqwenela...
 Kuqala, waziva...
 Waze wacinga ngo...
 Waqonda ukuba...
 Ekugqibeleni...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 15.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Eli bali
belinge...

Ndilithandile
xa...

Ndifunde
ukuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqalisivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukileyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela abafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: isincoko, incwadi, dwelisa, undwendwe, icwecwe
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Bhalani isincoko ezincwadini.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 16.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 15

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *liholide zobusika*
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kuchaza kwakhona indawo esiyithandayo kwibali lethu.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Cimela wenze ngathi uyacinga.
 - b. Yithi: Mandicinge – mandikuchazele eyona ndawo ndiyithandayo kweli bali ngamazwi am.
 - c. Vula amehlo akho uchazele abafundi eyona ndawo uyithandayo ebalini.
 - d. Zama ungakhethi indawo ecace kumntu wonke njengomzekelo wakho.
 - e. Phinda uyichaze le ndawo yebali ngokulandelelana kweziganeko.
 - f. Bandakanya imiba ebalulekileyo, njengamagama abalinganiswa.
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Xelela abafundi bacimele baze bacinge ngeyona ndawo bayithandayo ebalini.
 - b. Yithi: Cinga ngolwakho uluvo, musa ukukopa umzekelo wam.
 - c. Okulandelayo, xelela abafundi bavule amehlo baguquke banikane amathuba bexelela amaqabane abo indawo umntu ayithandayo ebalini.
 - d. Njengoko abafundi bethetha ngebali, jikeleza phakathi kwabo unike inkxaso apho ifuneka khona.
 - e. Ekupheleni kwesifundo, biza umfundi abe1–2 baphinde bathethe bexelela iklasi ngeyona ndawo umntu ayithandayo ebalini.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuhlela, umfundi naye uyahlela

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yeDBE
yemiSebenzi
2,
kwiphepha81

1. **Khumbuza abafundi ngomsebenzi wokubhala:** Ibali malunga nomnqweno
2. **Yazisa uluhlu lwezinto ezifuna ukukhangelwa**
 - a. Yithi, namhlanje siza kuhlela umbhalo wethu sisebenzisa uluhlu lokuhlela:
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala umhlathi wezivakalisi ezisibhozo ubuncinane.
 - GML: Igama elibonisa isenzeko (isenzi) livumelana nomenzi (umenzi).
3. **Yenza umzekelo wokuhlela.**
 - a. Bhala isivakalisi esinempazamo ebhodini.
4. **Bonisa abafundi indlela yokuhlela impazamo.**
5. **Yalela abafundi bafunde baze bahlele umbhalo wabo.**
 - a. Yithi, ngoku lixesha lokufunda nokuhlela umbhalo wakho.
 - b. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bafunde ze bahlele umbhalo wabo.
6. **Nika umsebenzi wokubhala weNcwadi yemiSebenzi yeDBE.**
 - a. Njengoko abafundi begqiba ukuhlela, cacisa ukuba kufuneka basebenze kwincwadi yabo yemisebenzi yeDBE.
 - b. Yalela abafundi bagqibezele:
 - KwiNcwadi yemiSebenzi yeDBE iphepha: 8
 - a. Beka le mifanekiso ngokulandelelana kwayo.
 - b. Emva koko, bhala isivakalisi esinye ngomfanekiso ngamnye.
 - c. Qinisekisa ukuba ukuba izivakalisi zakho zibalisa ibali.
 - d. Unako ukwenza ibali lakho ngomxholo wethu: Siyanqwena?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 16.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inkxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Yazisa umxholo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imifanekiso
nezixhobo
zokwenyani
zomboniso
womxholo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungisa umboniso womxholo: Senza iimpazamo**
2. **Buza umbuzo ovulekileyo ukuqalisa ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - Likhona ixesha olicingayo apho wathi wenza impazamo?
 - Kutheni sisenza iimpazamo xa sifunda into entsha?
 - Singenza ntoni xa senze impazamo?
3. **Yenza imephu yengqondo usebenzisa imibuzo neempendulo zabafundi.**
4. **Yongeza ezakho iimpendulo kwimephu yengqondo ukwandisa ulwazi lwabafundi.**
5. **Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 18.**
6. **Xelela abafundi bakhombe kwindawo yokutyebisa ulwimi lomxholo.**
 - a. Funda ngokutyetyiswa kolwimi ngokuvakalayo.
 - b. Yalela abafundi bafunde kunye nawe, okanye bayiphinde emva kwakho: Ukuwa kwayo kukuvuka kwayo.
7. **Xoxa nabafundi ngokutyetyiswa kolwimi.**
 - a. Buza: Ungandixelela ukuba kuthetha ukuthini oku? / Uyakwazi ukufumana impendulo?
 - b. Khuthaza abafundi babelane ngezimvo.
 - c. Cacisa intsingiselo okanye unike impendulo njengoku kulandelayo: Esi saci sithetha ukuba ukwenza impazamo okanye ukusilela akuthethi ukuba ufele apho, ufunda kuyo uze uphakame kwakhona.

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuhlaziya izandi ezizalana no: *k***
 - a. Bonisa abafundi ikhadi lesandi ngasinye lezi fonimi zilandelayo: *n, k, w*
 - b. Cela abafundi ngabanye bafunde isandi ngasinye.
 - c. Xelela abafundi babhale isihloko ezincwadini zabo. Usapho lwesandi: *n, k, w*
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: *nk***
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: *inkomo, inkatha, inkolelo*
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 20.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omncinci kubhalwa ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokushwabanisa iphepha sibuye silolule.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *ℓ ℓ ℓ*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa isandla sakho sasekunene ukwakha unobumba: *ℓ ℓ ℓ*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *ℓ ℓ ℓ*
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *ℓ ℓ ℓ*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeleyo
25

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, *UVuyo uzamisa amaqanda.*
- Yithi: *Kweli bali, uVuyo uthunywa evenkileni ngumama wakhe ngelixa afuna ukudibana nabahlobo bakhe badlale ibhola ekhatywawyo. Endleleni egodukayo, uzama ukudibanisa uxanduva lwakhe nomnqweno wakhe wokudlala umdlalo. Njengoninzi lwethu, uVuyo ufunda ukuba ngamanye amaxesha senza iimpazamo xa sithe saphazamiseka okanye sazama ukwenza izinto ezininzi ngexesha elinye. Makhe sifunde sive okwenzekayo xa uVuyo kumele athathe isigqibo esinzima.*
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Wakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Yenza uhlolo.
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 20.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**

- Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 18.
- Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
- Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
- Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
- Bafundele uluhlu lwamagama.

2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**

- Fundisa esi sigama silandelayo:
 - umsetyenzana: Umsebenzi omncinci osuka endlwini uye kuwuthi qhwi.*
 - idazini: Iqela lezinto ezilishumi elinambini, ikholisa ukuba zibe zizinto ezifanayo, umzekelo: amaqanda.*
 - munyumunyu: Xa into imanzi, impunyumpunyu, kwaye incangathi wakuyiphatha.*
 - amaqanda azanyisiweyo: Amaqanda axutywe ngokuzanyiswa aze aphekwa epanini (le yindlela ethandwayo yokutya amaqanda).*

3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani

L: Linganisa igama

X: Xelela abafundi intsingiselo yegama

Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuqhuba sihlaziye izandi ezizalana no: k**
 - a. Xelela abafundi batyhile kwisihloko ezincwadini zabo: Usapho lwesandi: n, k, w
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: kw**
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: kwakhanya, kwathi, kwangoko
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Phinda ngokuhlanganisa izandi: nkw, inkwenkwe, inkwenkwezi**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 21.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba: E E E**
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa isandla sakho sasekunene ukwakha unobumba, E E E
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha: E E E**
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala: E E E**
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 27

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: *UVuyo uzamisa amaqanda*.
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 21.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inkxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama uze uxoxe ngomfanekiso womxholo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**

- a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - *impazamo: Into esiyeza ngokungafanelekanga ngengozi.*
 - *ingozi: Into embi okanye eyothusayo eyenzeka ngempazamo, ngaphandle kokuba umntu enenjongo yokuyenza.*
 - *ukuchitheka: Xa ulwelo okanye umgubo usiwela ngaphandle kwesikhongozeli uwele emgangathweni.*
 - *xhifilili: Ayibukeki okanye ayicocekanga.*
- b. Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye.

2. **Wakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**

- a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 22.
- b. Xelela abafundi ezi nkukacha zilandelayo malunga nomfanekiso:
 - *Wonke umntu wenza iimpazamo. Abantwana benza iimpazamo kanti nabantu abadala bayazenza iimpazamo nabo. Iimpazamo ziyinxalenye yokufunda.*
 - *Kuthatha amakhulukhulu eempazamo ukufundisa into entsha. Impazamo nganye inceda ingqondo yakho iqonde ngcono ingxaki okanye umngeni, ukuze ube nako ukufunda kuyo.*
 - *Xa sisenza iimpazamo, sinakho ukucinga ngoko kuthe akwahamba ngendlela ze sizame kwakhona. Iimpazamo zisanceda sifunde ze sikhule.*

3. **Xoxa ngomfanekiso.**

- a. Sebenzisa umbuzo olandelayo ukuxoxa ngomfanekiso njengoku kulandelayo:
 - Buza umbuzo wokuqala.
 - Yalela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane labo.
 - Biza abafundi ngabanye babelane ngeempendulo zabo.
 - Wakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi ngokulungisa ukungaqondi kwabo kunye nokwabelana ngolwazi olunxulumene nomxholo.
 - Phinda le nkqubo ngemibuzo yonke.

4. **Imibuzo:**

- a. Zeziphi iimpazamo ozibonayo kulo mfanekiso?
- b. Likhona ixesha ocinga ngalo apho wathi wenza impazamo efana nale uyibona kulo mfanekiso?
- c. Singenza ntoni emva kokuba senze impazamo?

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuhlaziya izandi ezizalana no: x**
 - a. Bonisa abafundi ikhadi lesandi ngasinye lezi fonimi zilandelayo: n , x , w
 - b. Cela abafundi ngabanye bafunde isandi ngasinye.
 - c. Xelela abafundi babhale isihloko ezincwadini zabo. Usapho lwesandi: n , x , w
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: nx**
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: *inxalenye*, *inxeba*, *inxiwa*
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 23.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokuyijijela ngaphakathi nangaphandle.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wendlela yokubhala oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama: Ee Ee Ee**
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlengana khona phakathi koonobumba.
 - b. Yalela abafundi babhale oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 27

1. Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.

- Hlalisa abafundi emethini.
- Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
- Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *UVuyo uzamisa amaqanda.*
- Yithi: *Kweli bali, uVuyo uthunywa evenkileni ngumama wakhe ngelixa afuna ukudibana nabahlobo bakhe badlale ibhola ekhatywawyo. Endleleni egodukayo, uzama ukudibanisa uxanduva lwakhe nomnqweno wakhe wokudlala umdlalo. Njengoninzi lwethu, uVuyo ufunda ukuba ngamanye amaxesha senza iimpazamo xa sithe saphazamiseka okanye sazama ukwenza izinto ezininzi ngexesha elinye. Makhe sifunde sive okwenzekayo xa uVuyo kumele athathe isigqibo esinzima.*

2. Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:

- Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
- Bonisa abafundi imifanekiso.
- Apho kuyimfuneko, yima uze ucacisele abafundi.
- Yalatha isigama njengoko sibonakala.
- Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
- Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza uhlobo.
 - Buza abafundi: Ngokwesiqhelo sifunda into ethile ebalini. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibilungile okanye ibingalunganga. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibifanelekile okanye ibingafanelekanga. Ufunde ntoni kweli bali?

Ukubhala: Yazisa uze uqhelanise iGML

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Yazisa ukugxila kwiGML (imiGaqo neMimiselo yoLwimi).**
 - a. Yithi, kule veki siza kugxila koku Ukusebenzisa izenzi (amagama abonisa isenzeko) kwixesha elizayo ukubhala ngento engekenzeki.
 - b. Bhala isivakalisi ebhodini: Izolo ndenze impazamo. Ndiza kwenza impazamo ngomso.
 - c. Cacisa umongo weGML: Isenzi (igama elibonisa isenzeko), sibonisa ukuba isenzo asikenzeki.
2. **Qhelanisa abafundi neGML.**
 - a. Bhala ebhodini: Ndiya evenkileni. Ndithenga ubisi.
 - b. Buza abafundi: Singaziguqula njani ezi zivakalisi zibe kwixesha elizayo?
 - c. Xoxani ukufumana izimvo zabafundi: Sidla ngokuguqula isivakalisi sibe kwixesha elizayo ngokongeza igama u'za' kwisivakalisi phambi kwelinye igama elenzayo, njengo'ya' okanye 'thenga'. Ndiza kuya evenkileni. Ndiza kuthenga ubisi. Oku kubonisa ukuba intshukumo ayikenzeki – kodwa iza kwenzeka ngomso.
3. **Nika abafundi ixesha lokuziqhelanisa neGML ngokuzimeleyo.**
 - a. Bhala ebhodini:
 - Nditya ilekese.
 - Ndiziva ndonwabile.
 - Ndidlala nabahlobo bam.
 - b. Cacisela abafundi: Guqula ezi zivakalisi zibe kwixesha elizayo.
 - c. Nika abafundi imizuzu embalwa yokugqibezela umsebenzi.
4. **Khangela ukuqonda kwabafundi.**
 - a. Hlanganisa abafundi ndawonye.
 - b. Biza abafundi abahlukileyo babelane ngeempendulo zabo.
 - c. Yalatha: Isenzi (igama elibonisa isenzeko), sibonisa ukuba isenzo asikenzeki.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 23.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inkxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuqhuba sihlaziye izandi ezizalana no: x**
 - a. Xelela abafundi batyhile kwisihloko ezincwadini zabo: Usapho lwesandi: n, x, w
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: xw**
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: xwaya, uxwebile, ixwesile
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Phinda ngokuhlanganisa izandi: nxw, unxweme, elunxwemeni,**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 24.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokuvala izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wendlela yokubhala oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama: Ee Ea Aea Eaa**
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlengana khona phakathi koonobumba.
 - b. Yalela abafundi babhale oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 27

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *UVuyo uzamisa amaqanda*
 - d. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza uhlolo.
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubuzo: Ngokwesiqhelo sifunda into ethile ebalini. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibilungile okanye ibingalunganga. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibifanelekile okanye ibingafanelekanga. Ufunde ntoni kweli bali?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokucwangcisa

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa isihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ukufunda ngeempazamo zethu.
2. **Cacisa impendulo yakho yomsebenzi wokubhala, uyithethe ngomlomo, phambi kokubhala. Sebenzisa isakhelo sokubhala.**
 - a. Yithi: Ndiza kubhala ngexesha apho ndafunda ngendlela yoku... Ndenza iimpazamo ezininzi, njengo..., kodwa andizange ndinikezele.
3. **Yenza umzekelo wokucwangcisa umsebenzi wokubhala ebhodini.**
 - a. Zoba ngokukhawuleza umfanekiso obonakalisa: Wena, ufunda ngento entsha.
 - b. Sebenzisa imephu yengqondo ukucwangcisa ibali lakho:
 - Wafunda indlela yokwenza ntoni?
 - Kwaba njani xa wawuqala?
 - Zeziphi iimpazamo owazenzayo?
 - Kwakutheni ukuze uqhubeke uzama?
 - Uziqhelise njani?
 - Yintoni entsha ongathanda ukuyifunda kwixesha elizayo?
 - Kutheni ufuna ukufunda oku?
 - Zeziphi iimpazamo okanye imiingeni ocinga ukuba ungajongana nayo?
 - Uya kwenza ntoni ukuba kunzima ukufunda into entsha?
4. **Yenza abafundi ukuba bacinge.**
 - a. Yithi: Ngomso niza kucwangcisa umbhalo wenu. Yizani nezimvo zenu ngomso.

Isakhelo sokubhala:

Ndafunda uku...

Kuqala, kwaku...

Ndenza iimpazamo ezininzi, njengo...

Ndaqhuba ndizama nangona...

Kwixesha elizayo, ndingathanda ukufunda...

Ndifuna ukufunda... kuba...

Ndisenokwenza iimpazamo ezinjengo...

Ukuba kunzima, ndiza...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 24.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Eli bali
belinge...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqalisivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukileyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3-4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela abafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: inxeba, idwala, uxwebile, kwakhona, unxweme
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: UNxonxo ubuye exwebile enxiweni.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 25.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 27

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *UVuyo uzamisa amaqanda*
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kulinganisa ibali lethu singamaqela.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Yithi: Xa silinganisa ibali, kufuneka sizame ukuba:
 - Sikhumbule okwenziwa nokuthethwa ngumlinganiswa wethu
 - Sithethe kwaye silinganise njengomlinganiswa wethu
 - Sisebenzise amanye amagama afana nathethwe ngumlinganiswa wethu
 - b. Ngokufutshane bonisa abafundi indlela onokulinganisa ngayo omnye wabalinganiswa.
 - c. Zama ukungakhethi umlinganiswa oyintloko kumzekelo wakho.
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Bala ukuba bangaphi abalinganiswa ebalini.
 - b. Yahlula abafundi babe ngamaqela alingana nelo nani. Umzekelo, ukuba abalinganiswa ba5 ebalini, yohlula iklasi ibe ngamaqela ama5.
 - c. Nika umfundi ngamnye umlinganiswa.
 - d. Hamba neklasi niye phandle okanye kwindawo ethe gabalala.
 - e. Xelela amaqela ukuba alinganise ibali. Kufuneka:
 - Bakhumbule okuthethwa nokwenziwa ngumlinganiswa wabo
 - Bathethe baze benze ngokomlinganiswa wabo
 - Basebenzise amanye kumagama asetyenziswe ngumlinganiswa wabo
 - f. Njengokuba abafundi belinganisa ibali, jikeleza phakathi kwabo unike inkxaso apho ifuneka khona.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwelinye iqela.
 - b. Biza iqela labelane ngomsebenzi walo neklasi.

Ukubhala: Abafundi bayacwangcisa

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ukufunda ngeempazamo zethu.
2. **Yalela abafundi bacinge ngeempendulo zabo zesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, ngoku cinga ngendlela oza kuphendula ngayo isihloko sokubhala.
 - b. Yalela abafundi babelane ngezimvo zabo neqabane.
 - c. Biza abafundi abambalwa bazokwabelana ngeempendulo zabo neklasi.
3. **Yalela abafundi bacwangcise umbhalo wabo kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - a. Yithi: Ngoku sebenzisa imephu yengqondo ukubhala phantsi izimvo zakho uze ucwangcise umsebenzi wokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncedise ababhali ngabanye bacwangcise.**
 - a. Yithi: Ndixelele ngezimvo zakho.
 - b. Nceda abafundi abatsala nzima bagqibezele iimephu zabo zengqondo.

Isakhelo sokubhala:

Ndafunda uku...

Kuqala, kwaku...

Ndenza iimpazamo ezininzi, njengo...

Ndaqhuba ndizama nangona...

Kwixesha elizayo, ndingathanda ukufunda...

Ndifuna ukufunda... kuba...

Ndisenokwenza iimpazamo ezinjengo....

Ukuba kunzima, ndiza...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
lincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 25.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
 - a. Yalela abafundi balathe imisebenzi eyahlukileyo.
 - b. Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: INtetho yeOrali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abafundi
abakhe-
thiweyo
mabeze
nesixhobo
okanye
umfanekiso
woku 'Bonisa
uze uchaze'

1. **Hlalisa abafundi bajonge abo afunda nabo besenza intetho yabo yeorali.**
2. **Khumbuza abafundi ngalo msebenzi ulandelayo: Bonisa uze uchaze**
 - a. Bamba uze uphakamise isixhobo okanye umfanekiso oza kusibonisa wona / sona.
 - b. Sichazele ngesixhobo / ngomfanekiso. Yithi:
 - Namhlanje ndiza kunichazela nge...
 - I... (ubungakanani, umbala, ubunzima, ivakala njani xa uyiphatha, njl. njl.)
 - Isetyenziselwa...
 - Ndiyithanda kuba...
 - c. Emva koko, buza iklasi: Ingaba ninemibuzo?
 - d. Xa kukho umntu onombuzo, zama ukunika eyona mpendulo ingcono.
3. **Khumbuza abafundi ngezi zakhono zokwenza intetho:**
 - a. Xa usenza intetho, khumbula oku:
 - Bamba isixhobo okanye umfanekiso wakho ngendlela ebonisa wonke umntu
 - Biza izivakalisi zakho ngokuchanekileyo ngokulandelelana kwazo
 - Biza kube kanye – ungayiphindi into oyithethileyo
 - Thetha ngelizwi elivakalayo nelicacileyo
4. **Biza abafundi abakhethiweyo ngabanye ngexesha ukwenza intetho yabo.**
 - a. Wakha ukuzithemba komfundi ngokumbulela ngentetho yakhe nangokumnika ingxelo eyakhayo.
 - b. Ekupheleni kwesifundo, nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula intetho yabo. Umzekelo: Ndibe nobunzima ukuva abanye benu. Ncedani nizame ukugcina ilizwi lenu livakala –sifuna ukuva into oyithethayo.

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuhlaziya izandi ezizalana no: *j***
 - a. Bonisa abafundi ikhadi lesandi ngasinye lezi fonimi zilandelayo: *n, j, w*
 - b. Cela abafundi ngabanye bafunde isandi ngasinye.
 - c. Xelela abafundi babhale isihloko ezincwadini zabo. Usapho lwesandi: *n, j, w*
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: *nj***
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: *injani,inja, injongo*
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 27.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omncinci kubhalwa ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokushwabanisa iphepha sibuye silolule.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *iv iv iv*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa isandla sakho sasekunene ukwakha unobumba: *iv iv iv*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *iv iv iv*
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *iv iv iv*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeelo
33

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, *Uvavanyo lwezibalo olulula lukaLinden*.
- Yithi: Kweli bali, uLinden uzithembe kunene ngezakhono zakhe zezibalo kwaye ukholelwa ukuba akukho mfuneko yakuziqhelanisa okanye enze umsebenzi wasekhaya. Njengoko ikhosi isiya ingena kowona msebenzi unomngeni ikwalungiselela uvavanyo, uLinden uqalisa ukungula izinto ezichaphazela umsebenzi wakhe. Njengathi sonke, ufunda ukuba kungenzeka iimpazamo xa singazilungiseleli kakuhle.
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Wakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo.
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 27.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**

- Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 18.
- Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
- Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
- Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
- Bafundele uluhlu lwamagama.

2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**

- Fundisa esi sigama silandelayo:
 - iphepha lomsebenzi: iphepha elinemibuzo okanye imisebenzi ekufuneka yenziwe.*
 - ingcali: Umntu owazi okugqithisileyo ngento ethile kwaye eyincutshe kuyo.*
 - ukuzithemba: Ukuziva uqinisekile ukuba ungayenza into ethile.*
 - ukukhukhumala: Ukuziva uqinisekile ngawe kangangokuba uyeke ukuzama nokuziqhelanisa ukwenza okuthile.*

3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani

L: Linganisa igama

X: Xelela abafundi intsingiselo yegama

Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuqhuba sihlaziye izandi ezizalana no: j**
 - a. Xelela abafundi batyhile kwisihloko ezincwadini zabo: Usapho lwesandi: n, j, w
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: jw**
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: isijwili, jweda, jwaqeka
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Phinda ngokuhlanganisa izandi: njw, wabanjwa, ubanjwe, uhlanjwe**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 28.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *I I I*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa isandla sakho sasekunene ukwakha unobumba, *I I I*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *I I I*
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *I I I*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonge ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 35

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: *Uvavanyo lwezibalo olulula lukaLinden*
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 28.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Ukubalisa amabali ngobuchule

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungiselela abafundi ukubalisa amabali ngobuchule.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 29.
2. **Khokela abafundi bajonge umfanekiso.**
 - a. Buza: Ubona ntoni emfanekisweni?
3. **Xelela abafundi ukuba mabaqwebe ibali elifutshane malunga nomfanekiso.**
4. **Xelela abafundi indlela yokwakha ibali labo. Yithi:**
 - a. Nika umlinganiswa ngamnye ebalini lakho igama.
 - b. Xela apho ibali liqhubeka khona.
 - c. Ibali lakho malibe nesiqalo, isiqu kunye nesiphelo.
 - d. Lo mfanekiso ubonisa kuphela inxalenye yebali.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqalo sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqu sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiphelo sebali lakho.
 - e. Ungaqala ibali lakho ngokuthi:
 - “Hayi bo!” ____ wakhala...
 - Abantwana bebengazimisela ku ____, kodwa...
5. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa bacinge ngebali labo bethe cwaka.
 - b. Emva koko, yalela abafundi batshintshiselane ukubalisa ibali labo kwiqela labo. Ungasebenzisa uswazi / ilitye lokuthetha ukwenza oku.
 - c. Njengoko abafundi bethetha, hambahamba uze uphulaphule.
6. **Gqiba isifundo ngolu hlobo:**
 - a. Biza umfundi abe mnye abelane ngebali lakhe neklasi okanye buza 1–2 yabafundi imibuzo ngamabali eqela labo.
 - Buza: Belingantoni ibali likaX?
 - Buza: Yintoni oyithandileyo ngebali likaX?
 - b. Nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula amabali abo.
Umzekelo: Ngamanye amaxesha, ekuqaleni kwebali sixela apho ibali liqhubeka khona kwaye ngoobani na abalinganiswa. Kwixesha elizayo, zamani ukufaka olu lwazi emabalini enu.

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuhlaziya izandi ezizalana no: t**
 - a. Bonisa abafundi ikhadi lesandi ngasinye lezi fonimi zilandelayo: *n, t, w*
 - b. Cela abafundi ngabanye bafunde isandi ngasinye.
 - c. Xelela abafundi babhale isihloko ezincwadini zabo. Usapho lwesandi: *n, t, w*
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: nt**
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: *into, intaka, intaba*
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 30.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokuyijijela ngaphakathi nangaphandle.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wendlela yokubhala oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama: *Ji Ji Ji***
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlangana khona phakathi koonobumba.
 - b. Yalela abafundi babhale oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 35

1. **Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Uvavanyo lwezibalo olulula lukaLinden*
 - d. Yithi: Kweli bali, uLinden uzithembe kunene ngezakhono zakhe zezibalo kwaye ukholelwa ukuba akukho mfuneko yakuziqhelanisa okanye enze umsebenzi wasekhaya. Njengoko iklasi isiya ingena kowona msebenzi unomngeni ikwalungiselela uvavanyo, uLinden uqalisa ukunyula izinto ezichaphazela umsebenzi wakhe. Njengathi sonke, ufunda ukuba kungenzeka iimpazamo xa singazilungiseleli kakuhle.
 - e. Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye leballi ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi imifanekiso.
 - c. Apho kuyimfuneko, yima uze ucacisele abafundi.
 - d. Yalatha isigama njengoko sibonakala.
 - e. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhokisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhokisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
 - f. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo.
 - Buza abafundi: Singaqikelela sithini ngokufanekileyo ngoku esingakuchazelwanga ngumbhali? Ungaqikelela ntoni ngeengcinga / iimvakalelo zomlinganiswa?

Ukubhala: UTitshala wenza umzekelo wokuyila

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa kwakhona isihloko sokubhala neemfuno.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ukufunda ngeempazamo zethu.
 - b. Cacisa iimfuno zomsebenzi:
 - Uhlobo loncwadi: Ibali lomntu/ imbali ngomntu
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala imihlathi emibini ubuncinane ibe nezivakalisi ezi4 umhlathi ngamnye, ngamnye ube nesihloko sawo.
 - GML: Isenzi (igama elibonisa isenzeko), sibonisa ukuba isenzo asikenzeki.
2. **Yenza umzekelo womsebenzi ebhodini.**
 - a. Khumbuza abafundi ngezimvo zakho kwimephu yakho yengqondo.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokugqibezela isakhelo sokubhala usebenzisa isicwangciso sakho.
3. **Yalela abafundi baqalise ukubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - Yithi: ngoku sebenzisa isicwangciso sakho ukuzalisa isakhelo sokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncede abafundi ngabanye ngabanye baqalise ukubhala.**
 - a. Yithi: Masijonge kwimephu yakho yengqondo size siyisebenzisele ukuqalisa ukubhala.
 - b. Ncedisa abafundi abatsala nzima basebenzise isakhelo sokubhala.

Isakhelo sokubhala:

Ndafunda uku...

Kuqala, kwaku...

Ndenza iimpazamo ezininzi, njengo...

Ndaqhuba ndizama nangona...

Kwixesha elizayo, ndingathanda ukufunda...

Ndifuna ukufunda... kuba...

Ndisenokwenza iimpazamo ezinjengo....

Ukuba kunzima, ndiza...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 30.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuqhuba sihlaziye izandi ezizalana no: t**
 - a. Xelela abafundi batyhile kwisihloko ezincwadini zabo: Usapho lwesandi: n, t, w
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: tw**
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: itwina, tweba, utwebekile
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Phinda ngokuhlanganisa izandi: ntw, intwala, umntwana, intwana**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 31.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokuvala izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wendlela yokubhala oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama: *Ia Je Iae Eia Aei***
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlalanga khona phakathi koonobumba.
 - b. Yalela abafundi babhale oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 35

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Uvavanyo lwezibalo olulula lukaLinden*
 - d. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo.
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubiza: Singaqikelela sithini ngokufanekileyo ngoku esingakuchazelwanga ngumbhali? Ungaqikelela ntoni ngeengcinga / iimvakalelo zomlinganiswa?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Abafundi benza uyilo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngeemfuno zomsebenzi wokubhala.**
 - a. Yithi, namhlanje siza kugqibezela umsebenzi wokubhala: Ukufunda ngeempazamo zethu.
2. **Yalela abafundi baqhubeke nokubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
3. **Yahlula.**
 - a. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bagqibezele isakhelo sokubhala.
 - b. Nika abafundi abaphambili ngolwazi umyalelo owongezelelweyo: Yongeza esinye isivakalisi kumbhalo wakho.
4. **Nika umsebenzi wasekhaya njengoko kufuneka.**
 - a. Cacisa ukuba abafundi kufuneka bagqibezele uyilo lwabo njengomsebenzi wasekhaya ukuba abakawugqibi.

Isakhelo sokubhala:

Ndafunda uku...

Kuqala, kwaku...

Ndenza iimpazamo ezininzi, njengo...

Ndaqhuba ndizama nangona...

Kwixesha elizayo, ndingathanda ukufunda...

Ndifuna ukufunda... kuba...

Ndisenokwenza iimpazamo ezinjengo....

Ukuba kunzima, ndiza...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 31.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Eli bali
belinge...

Ndilithandile
xa...

Ndifunde
ukuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqalisivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukileyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3-4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela abafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: xwaya, intaka, unxweme, itwina, intwana
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Intombazana ifuna umntwana kamama.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 32.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 35

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Uvavanyo lwezibalo olulula lukaLinden*
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kuzenzela esethu isiphelo sebali esahlukileyo.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Cimela wenze ngathi uyacinga.
 - b. Vula amehlo akho uthi: Mhhh, ndicinge isiphelo esahlukileyo sebali.
 - c. Xelela abafundi uluvo lwakho ngesiphelo esahlukileyo.
 - d. Zama ukucinga isiphelo esingaqhelekanga – abangenakusicinga abafundi.
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Yithi: Cimela uze ucinge ngesiphelo esahlukileyo sebali. Musa ukukopa uluvo lwam, nceda uzicingele olwakho.
 - b. Yithi: Vula amehlo uze wabelane neqabane lakho ngesiphelo sakho.
 - c. Njengoko abafundi bethetha ngezimvo zabo, jikeleza phakathi kwabo unike inkxaso apho ifuneka khona.
 - d. Ekupheleni kwesifundo, biza abafundi abambalwa babelane neklasi ngesiphelo zabo.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuhlela, umfundi naye uyahlela

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yemiSebenzi
yeDBE
yemiSebenzi
2, kwiphepha
38

1. **Khumbuza abafundi ngomsebenzi wokubhala:** Ukufunda ngeempazamo zethu
2. **Yazisa uluhlu lwezinto ezifuna ukukhangelwa**
 - a. Yithi, namhlanje siza kuhlela umbhalo wethu sisebenzisa uluhlu lokuhlela:
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala imihlathi emibini ubuncinane ibe nezivakalisi ezi4 umhlathi ngamnye, ngamnye ube nesihloko sawo.
 - GML: Isenzi (igama elibonisa isenzeko), sibonisa ukuba isenzo asikenzeki.
3. **Yenza umzekelo wokuhlela.**
 - a. Bhala isivakalisi esinempazamo ebhodini.
4. **Bonisa abafundi indlela yokuhlela impazamo.**
5. **Yalela abafundi bafunde baze bahlele umbhalo wabo.**
 - a. Yithi, ngoku lixesha lokufunda nokuhlela umbhalo wakho.
 - b. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bafunde ze bahlele umbhalo wabo.
6. **Nika umsebenzi wokubhala weNcwadi yemiSebenzi yeDBE.**
 - a. Njengoko abafundi begqiba ukuhlela, cacisa ukuba kufuneka basebenze kwincwadi yabo yemisebenzi yeDBE.
 - b. Yalela abafundi bagqibezele:
 - KwiNcwadi yemiSebenzi yeDBE iphepha: 38
 - a. Beka le mifanekiso ngokulandelelana kwayo.
 - b. Emva koko, bhala isivakalisi esinye ngomfanekiso ngamnye.
 - c. Qinisekisa ukuba ukuba izivakalisi zakho zibalisa ibali.
 - d. Unako ukwenza ibali lakho ngomxholo wethu? Senza iimpazamo.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 32.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Yazisa umxholo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imifanekiso
nezixhobo
zokwenyani
zomboniso
womxholo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungisa umboniso womxholo: Siyadanisa**
2. **Buza umbuzo ovulekileyo ukuqalisa ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - Wakha wadanisa ngaphambili? Nini? Phi?
 - Loluphi uhlobo lomculo okanye imidaniso oyaziyo?
 - Ucinga ukuba baziva njani abantu xa bedanisa?
3. **Yenza imephu yengqondo usebenzisa imibuzo neempendulo zabafundi.**
4. **Yongeza ezakho iimpendulo kwimephu yengqondo ukwandisa ulwazi lwabafundi.**
5. **Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 34.**
6. **Xelela abafundi bakhombe kwindawo yokutyebisa ulwimi lomxholo.**
 - a. Funda ngokutyetyiswa kolwimi ngokuvakalayo.
 - b. Yalela abafundi bafunde kunye nawe, okanye bayiphinde emva kwakho:
Masidanise

Qhwaba izandla, qhwaba izandla,
Sidanise sonke!
Nyathela phantsi, nyathela phantsi,
Sidanise sonke!

Jika, jika, jika, jika,
Sidanise sonke!
Cula kamnandi, cula kamnandi,
Sidanise sonke!
7. **Xoxa nabafundi ngokutyetyiswa kolwimi.**
 - a. Buza: Ungandixelela ukuba kuthetha ukuthini oku? / Uyakwazi ukufumana impendulo?
 - b. Khuthaza abafundi babelane ngezimvo.
 - c. Cacisa intsingiselo okanye unike impendulo njengoku kulandelayo:
Le ngoma ikhuthaza abantwana ukuba badanise, bacule, baqhwebwe izandla baze bonwabe kunye. Ikhuthaza ukuthatha inxaxheba nokonwaba kunye.

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuhlaziya izandi ezizalana no: z**
 - a. Bonisa abafundi ikhadi lesandi ngasinye lezi fonimi zilandelayo: *n, z, w*
 - b. Cela abafundi ngabanye bafunde isandi ngasinye.
 - c. Xelela abafundi babhale isihloko ezincwadini zabo. Usapho lwesandi: *n, z, w*
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: *nz***
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: *inzolo, inzima, inzulu*
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 36.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omncinci kubhalwa ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokushwabanisa iphepha sibuye silolule.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *o o o*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa isandla sakho sasekunene ukwakha unobumba: *o o o*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *o o o*
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *o o o*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 47

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, *ULloyd incutshe yomdaniso*.
- Yithi: Kweli bali, uLaud uyakuthanda ukudanisa kwaye uzibonakalisa ngentshukumo naphi na apho akhoyo. Esemncinane, abantu abakufutshane naye bayamtyhafisa ukuba adanise kodwa udanisa ngokuzimisela ngokuzinikela, Njengoko ekhula, uqalisa ukwenza iindlela zokudanisa, esabelana neevidiyo kwi-intanethi, ize italente yakhe iqale ukufikelela kubantu abaninzi. Masifunde sive indlela uthando lomdaniso lukaLaud olukhula ngayo lube yinto enkulu nendlela enxibelelana ngayo nabanye.
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Wakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Yenza uhlolo
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 36.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inkxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 34.
 - b. Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
 - c. Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
 - d. Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
 - e. Bafundele uluhlu lwamagama.
2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**
 - a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - *qamba umdaniso: Ukuyila ze ulungise inkqubo yesiqhelo yomdaniso uqalela ekuqaleni uye ekupheleni.*
 - *Umqambimdaniso: Umntu oyila ze afundise iinkqubo zesiqhelo zomdaniso.*
 - *inkqubo yesiqhelo: Iseti yeentshukumo zomdaniso ezenziwa ngendlela elandelelana ngohlobo oluthile.*
 - *iakhademi: Isikolo apho abantu bafunda khona izakhono ezikhethekileyo, ezifana nomdaniso.*
3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani
 L: Linganisa igama
 X: Xelela abafundi intsingiselo yegama
 Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuqhuba sihlaziye izandi ezizalana no: z**
 - a. Xelela abafundi batyhile kwisihloko ezincwadini zabo: Usapho lwesandi: n, z, w
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: zw**
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: uzwane, isizwe, ilizwi
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Phinda ngokuhlanganisa izandi: nzw, inzwana, inzwakazi, inzwi**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 37.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** 0 0 0
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa isandla sakho sasekunene ukwakha unobumba, 0 0 0
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** 0 0 0
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** 0 0 0
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonge ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 49

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: *ULloyd incutshe yomdaniso*.
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 37.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama uze uxoxe ngomfanekiso womxholo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluza
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**

- a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - *danisa: Ukushukumisa umzimba wakho uhambelane nomculo.*
 - *ibhaleyi: Umdaniso okhethekileyo obalisa ibali ngokusebenzisa iintshukumo ezipholileyo, ezibukekayo.*
 - *hip hop: Uhlobo lomdaniso olukhawulezayo nolunamandla olukuvumela ukuba uveze ubuwena.*
 - *umxhentso: Umdaniso ovela kwinkcubeko yeqela labantu.*
- b. Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye.

2. **Wakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**

- a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 38.
- b. Xelela abafundi ezi nkukacha zilandelayo malunga nomfanekiso:
 - *Zininzi iindidi ezahlukeyo zomdaniso. Abanye abantu badanisela ukonwaba nabahlobo. Abanye abantu bahamba iiklasi, ezifana nezebhaleyi okanye hip hop, ukuze bafunde iintshukumo ezikhethekileyo. Abanye abantu bafunda umxhentso ovela kwinkcubeko yabo.*
 - *Abantu badanisela izizathu ezininzi ezahlukeyo. Abantu badanisela ukuzonwabisa, ukubhiyoza, ukubalisa amabali, ukuzilolonga, ukulinganisa eqongeni, okanye ukuvakalisa iimvakalelo zabo.*
 - *Ukudanisa kuyinxalenye yeenkcubeko ezininzi. Abahlali beendawo ezahlukeyo neenkcubeko ezahlukeyo banemidaniso yabo ekhethekileyo. Le midaniso inceda abantu babhiyozele iziganeko babelane ngamasiko.*

3. **Xoxa ngomfanekiso.**

- a. Sebenzisa umbuzo olandelayo ukuxoxa ngomfanekiso njengoku kulandelayo:
 - Buza umbuzo wokuqala.
 - Yalela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane labo.
 - Biza abafundi ngabanye babelane ngeempendulo zabo.
 - Wakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi ngokulungisa ukungaqondi kwabo kunye nokwabelana ngolwazi olunxulumene nomxholo.
 - Phinda le nkqubo ngemibuzo yonke.

4. **Imibuzo:**

- a. *Zeziphi iindidi ezahlukeyo zomdaniso ozibonayo kulo mfanekiso?*
- b. *Loluphi uhlobo lomdaniso olukhangeleka lulolona lunomtsalane kuwe? Ngoba?*
- c. *Ucinga ukuba kutheni abantu bedanisa?*

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuhlaziya izandi ezizalana no: q**
 - a. Bonisa abafundi ikhadi lesandi ngasinye lezi fonimi zilandelayo: n, q, w
 - b. Cella abafundi ngabanye bafunde isandi ngasinye.
 - c. Xelela abafundi babhale isihloko ezincwadini zabo. Usapho lwesandi: n, q, w
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: nq**
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: *inqindi, inqina, nqanda*
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 39.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokuyijijela ngaphakathi nangaphandle.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wendlela yokubhala oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama: Oo Oo Oo**
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlengana khona phakathi koonobumba.
 - b. Yalela abafundi babhale oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 49

1. Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.

- Hlalisa abafundi emethini.
- Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
- Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *ULloyd incutshe yomdaniso*
- Yithi: *Kweli bali, uLaud uyakuthanda ukudanisa kwaye uzibonakalisa ngentshukumo naphi na apho akhoyo. Esemncinane, abantu abakufutshane naye bayamtyhafisa ukuba adanise kodwa udanisa ngokuzimisela ngokuzinikela, Njengoko ekhula, uqalisa ukwenza iindlela zokudanisa, esabelana ngeevidiyo kwi-intanethi, ize italente yakhe iqale ukufikelela kubantu abaninzi. Masifunde sive indlela uthando lomdaniso lukaLaud olukhula ngayo lube yinto enkulu nendlela anxibelelana ngayo nabanye.*

2. Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:

- Funda iphepha ngalinye leballi ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
- Bonisa abafundi imifanekiso.
- Apho kuyimfuneko, yima uze ucacisele abafundi.
- Yalatha isigama njengoko sibonakala.
- Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
- Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza uhlolo.
 - Buza abafundi: Ngokwesiqhelo sifunda into ethile ebalini. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibilungile okanye ibingalunganga. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibifanelekile okanye ibingafanelekanga. Ufunde ntoni kweli bali?

Ukubhala: Yazisa uze uqhelanise iGML

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Yazisa ukugxila kwiGML (imiGaqo neMimiselo yoLwimi).**
 - a. Yithi, kule veki siza kugxila koku: Ukusebenzisa isimelabizo endaweni yegama lomntu.
 - b. Bhala isivakalisi ebhodini: Umhlobo wam osenyongweni nguAmy. Unobubele ngenene.
 - c. Cacisa umongo weGML: Isimelabizo sisetyenziswa kwisivakalisi ukusinceda sithethe ngomntu owenza into ngaphandle kokusebenzisa igama lakhe.
2. **Qhelanisa abafundi neGML.**
 - a. Bhala ebhodini: UTrevor uthanda ukukhwela ibhayisekile yakhe. UTrevor uqhuba ibhayisekile yakhe qho kusasa. UTrevor uthanda ukunyuka iinduli ezinkulu.
 - b. Buza abafundi: Singasebenzisa ntoni endaweni yamagama ukwenza izivakalisi zityibilike ngcono?
 - c. Xoxani ukufumana izimvo zabafundi: Endaweni yokuphindaphinda igama lomntu izihlandlo ngezihlandlo, singasebenzisa izivumelanisi zentloko ukwenza isivakalisi sityibilike. Izivumelanisi zentloko zizakhi ezinjengo: u, si, ba. Umzekelo, endaweni yegama uTrevor' kwisivakalisi sesibini nesesithathu singasebenzisa u 'u', kuba zonke zithetha ngomntu omnye: uTrevor.
3. **Nika abafundi ixesha lokuziqhelanisa neGML ngokuzimeleyo.**
 - a. Bhala ebhodini:
 - Ndithanda ukufunda iincwadi notatomkhulu. ____ funda kamnandi.
 - URachel ngumhlobo wam. ____ zolile.
 - USiya, uAya noBulelwa badlala ibhola ekhatywayo. ____ nwaba bonke.
 - Mna nomntakwethu siqubha equleni. ____ thanda ukuqubha.
 - USimile uya esikolweni. ____ yathanda ukufunda.
 - b. Cacisela abafundi: Fakela isivumelanisi esichanekileyo.
 - c. Nika abafundi imizuzu embalwa yokugqibezela umsebenzi.
4. **Khangela ukuqonda kwabafundi.**
 - a. Hlanganisa abafundi ndawonye.
 - b. Biza abafundi abahlukileyo babelane ngeempendulo zabo.
 - c. Yalatha: isivumelanisi sisetyenziswa kwisivakalisi ukusinceda sithethe ngomntu owenza into ngaphandle kokusebenzisa igama lakhe.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 39.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuqhuba sihlaziye izandi ezizalana no: q**
 - a. Xelela abafundi batyhile kwisihloko ezincwadini zabo: Usapho lwesandi: n, q, w
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: qw**
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: qwalasela, qweba, qwenga
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Phinda ngokuhlanganisa izandi: nqw, inqwaba, inqwelomoya**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 40.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokuvala izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wendlela yokubhala oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama:** *Oe Oi Oia Eoi Aio*
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlengana khona phakathi koonobumba.
 - b. Yalela abafundi babhale oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 49

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *ULloyd incutshe yomdaniso*
 - d. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza uhlolo.
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubuzo: Ngokwesiqhelo sifunda into ethile ebalini. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibilungile okanye ibingalunganga. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibifanelekile okanye ibingafanelekanga. Ufunde ntoni kweli bali?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayeleyo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokucwangcisa

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa isihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Umntu othanda ukudanisa ebomini bam.
2. **Cacisa impendulo yakho yomsebenzi wokubhala, uyithethe ngomlomo, phambi kokubhala. Sebenzisa isakhelo sokubhala.**
 - a. Yithi: Umntu othanda ukudanisa ebomini bam ngu.... Ndiyathanda ukumbukela edanisa kuba...
3. **Yenza umzekelo wokucwangcisa umsebenzi wokubhala ebhodini.**
 - a. Zoba ngokukhawuleza umfanekiso obonakalisa: Umntu othanda ukudanisa ebomini bakho.
 - b. Sebenzisa imephu yengqondo ukucwangcisa ibali lakho:
 - Ngubani umntu othanda ukudanisa ebomini bakho?
 - Loluphi olona hlobo lomdaniso wakhe aluthandayo?
 - Uthanda ukudanisa nini?
 - Kumenza azive njani ukudanisa?
 - Kutheni uthanda ukumbukela edanisa?
 - Ucinga ukuba ubonakala njani xa edanisa?
 - Uziva njani xa umbukele edanisa?
 - Ingaba nawe uyakuthanda ukudanisa? Ngoba?
4. **Yenza abafundi ukuba bacinge.**
 - a. Yithi: Ngomso niza kucwangcisa umbhalo wenu. Yizani nezimvo zenu ngomso.

Isakhelo sokubhala:

U ____ wam uyakuthanda ukudanisa...
 Olona hlobo lomdaniso aluthandayo yi...
 Uthanda ukudanisa xa...
 Xa edanisa, kumenza azive...
 Ndithanda ukumbukela edanisa kuba...
 Xa edanisa, ndicinga ukuba ubonakala e...
 Xa ndimbukele edanisa, ndiziva...
 Ndiya / andikuthandi uku...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 40.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Eli bali
belinge...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqalisivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukileyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3-4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela abafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: inqwelomoya, inzwakazi, inqindi, qweba, inqwaba
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Umama uqwalasele inqindi lenzwakazi.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 41.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 49

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *ULloyd incutshe yomdaniso*
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kubhala uvavanyo lweNgqiqo nokuQonda ngebali.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Imibuzo yakho mayibhalwe ebhodini.
 - b. Funda umbuzo ngamnye ngokuvakalayo.
 - c. Cacisa uhlobo lwempendulo efunwa ngumbuzo ngamnye.
 - d. Umzekelo: Wayenxibe ntoni uAnna? Impendulo kufuneka isichazele ngeempahla zika-Anna.
 - e. Umzekelo: Ucinga ukuba wayefanele ukwenza ntoni uAnna? Impendulo ayikho kwitekisi – abafundi kufuneka bazicingele izimvo zabo.
 - f. Bonisa abafundi ukuba ngezantsi kombuzo ngamnye kukho (isiqalisivakalisi). Bacacisele ukuba kufuneka basebenzise sibancede ekubhaleni impendulo yabo.
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Xelela abafundi bavule iincwadi zabo zokubhala babhale umhla nesihloko: INgqiqo nokuQonda.
 - b. Xelela abafundi basebenzise 'isizalisivakalisi' ezingezantsi kombuzo ngamnye baze babhale impendulo ezincwadini zabo.
 - c. Yalela abafundi basebenzise ulwazi lwabo lwezandi xa bebhala amagama abangawaziyo. Mabalibize igama ngokucotha baze babhale izandi abazivayo.

Ingqiqo nokuqonda ebhalwayo

1. **Bathini abanye abantu ukutyhafisa uLloyd?**
Ukutyhafisa uLloyd ekudaniseni, abanye abantu bathi...
2. **Kwenzeka ntoni uLloyd akufaka ividiyo kuInstagram?**
ULloyd wathi akufaka ividiyo kuInstagram...
3. **Yintoni igama lesikolo somdaniso esavulwa nguLloyd?**
Isikolo somdaniso esvulwa nguLloyd yi...

Ukubhala: Abafundi bayacwangcisa

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Umntu othanda ukudanisa ebomini bam.
2. **Yalela abafundi bacinge ngeempendulo zabo zesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, ngoku cinga ngendlela oza kuphendula ngayo isihloko sokubhala.
 - b. Yalela abafundi babelane ngezimvo zabo neqabane.
 - c. Biza abafundi abambalwa bazokwabelana ngeempendulo zabo neklasi.
3. **Yalela abafundi bacwangcise umbhalo wabo kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - a. Yithi: Ngoku sebenzisa imephu yengqondo ukubhala phantsi izimvo zakho uze ucwangcise umsebenzi wokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncedise ababhali ngabanye bacwangcise.**
 - a. Yithi: Ndixelele ngezimvo zakho.
 - b. Nceda abafundi abatsala nzima bagqibezele iimephu zabo zengqondo.

Isakhelo sokubhala:

U ____ wam uyakuthanda ukudanisa...
 Olona hlobo lomdaniso aluthandayo yi...
 Uthanda ukudanisa xa...
 Xa edanisa, kumenza azive...
 Ndithanda ukumbukela edanisa kuba...
 Xa edanisa, ndicinga ukuba ubonakala e...
 Xa ndimbukele edanisa, ndiziva...
 Ndiya / andikuthandi uku...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 41.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: INtetho yeOrali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abafundi
abakhe-
thiweyo
mabeze
nesixhobo
okanye
umfanekiso
woku 'Bonisa
uze uchaze'

1. **Hlalisa abafundi bajonge abo afunda nabo besenza intetho yabo yeorali.**
2. **Khumbuza abafundi ngalo msebenzi ulandelayo: Bonisa uze uchaze**
 - a. Bamba uze uphakamise isixhobo okanye umfanekiso oza kusibonisa wona / sona.
 - b. Sichazele ngesixhobo / ngomfanekiso. Yithi:
 - Namhlanje ndiza kunichazela nge...
 - I... (ubungakanani, umbala, ubunzima, ivakala njani xa uyiphatha, njl. njl.)
 - Isetyenziselwa...
 - Ndiyithanda kuba...
 - c. Emva koko, buza iklasi: Ingaba ninemibuzo?
 - d. Xa kukho umntu onombuzo, zama ukunika eyona mpendulo ingcono.
3. **Khumbuza abafundi ngezi zakhono zokwenza intetho:**
 - a. Xa unikezela, khumbula oku:
 - Bamba isixhobo okanye umfanekiso wakho ngendlela ebonisa wonke umntu
 - Biza izivakalisi zakho ngokuchanekileyo ngokulandelelana kwazo
 - Biza kube kanye – ungayiphindi into oyithethileyo
 - Thetha ngelizwi elivakalayo nelicacileyo
4. **Biza abafundi abakhethiweyo ngabanye ngexesha ukwenza intetho yabo.**
 - a. Wakha ukuzithemba komfundi ngokumbulela ngentetho yakhe nangokumnika ingxelo eyakhayo.
 - b. Ekupheleni kwesifundo, nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula intetho yabo. Umzekelo: Ndibe nobunzima ukuva abanye benu. Ncedani nizame ukugcina ilizwi lenu livakala –sifuna ukuva into oyithethayo.

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuhlaziya izandi ezizalana no: n**
 - a. Bonisa abafundi ikhadi lesandi ngasinye lezi fonimi zilandelayo: n , z
 - b. Cela abafundi ngabanye bafunde isandi ngasinye.
 - c. Xelela abafundi babhale isihloko ezincwadini zabo. Usapho lwesandi: n , z
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: nz**
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: *ibanzi, inzolo, inzululwazi*
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 43.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omncinci kubhalwa ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokushwabanisa iphepha sibuye silolule.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *W W W*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa isandla sakho sasekunene ukwakha unobumba: *W W W*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *W W W*
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *W W W*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayelelo
61

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, *UMusa Motha: Umdanisi owaphikise mpela amandla endalo.*
- Yithi: *Eli libali eliyinyani likaMusa Motha, inkwenkwe eyinkuthazo yaseMzantsii Afrika. Xa wayeneminyaka esithoba, isifo esibi samathambo sathetha ukuba oogqirha banqumle umlenze wakhe ukumgcina ephilile. UMusa akazange abuye akwazi ukudlala ibhola ekhatywayo kwakhona, kodwa akazange aphele mandla. Wathanda umculo waze wazifundisa ukudanisa esebenzisa iintonga zakhe zokuhamba! Ngamandla nokuxhathisa okungummangaliso, wasebenza nzima umhla nezolo ukubonisa ihlabathi ukuba umzimba wakhe wawumhle kwaye womelele. Masifunde sive ngakumbi ngendlela umdaniso owatshintsha ngayo ubomi bukaMusa.*
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Wakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Yenza uhlolo.
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 43.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 34.
 - b. Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
 - c. Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
 - d. Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
 - e. Bafundele uluhlu lwamagama.
2. **Sebenzisa iYILXY ukufundisa isigama.**
 - a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - *amandla endalo: Amandla atsalela emhlabeni abantu kunye nezinto.*
 - *ukudumba: Ukuba nkulu ngenxa yesifo okanye ukwenzakala.*
 - *ushunqulwe: Xa ugqirha esusa ilungu lomzimba, elinjengomlenze okanye ingalo, ngenxa yesigulo okanye ukwenzakala.*
 - *ziqhelise: Ukutshintsha into ukuze isebenze kwimeko entsha.*
3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYILXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani
 L: Linganisa igama
 X: Xelela abafundi intsingiselo yegama
 Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuqhuba sihlaziye izandi ezizalana no: *nh***
 - a. Xelela abafundi batyhile kwisihloko ezincwadini zabo: Usapho lwesandi: *n, h*
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: *nh***
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala eli gama elilandelayo ebhodini, ulibiza ngezandi njengoko ulibhala: isinhanha.
 - d. Xelela abafundi bakhuphele eli gama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Phinda ngokuhlanganisa izandi: *n, inani, nanini***
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 44.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *U U U*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa isandla sakho sasekunene ukwakha unobumba, *U U U*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *U U U*
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *U U U*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 63

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: *UMusa Motha: Umdanisi owaphikise mpela amandla endalo.*
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 44.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Ukubalisa amabali ngobuchule

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungiselela abafundi ukubalisa amabali ngobuchule.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 45.
2. **Khokela abafundi bajonge umfanekiso.**
 - a. Buza: Ubona ntoni emfanekisweni?
3. **Xelela abafundi ukuba mabaqwebe ibali elifutshane malunga nomfanekiso.**
4. **Xelela abafundi indlela yokwakha ibali labo. Yithi:**
 - a. Nika umlinganiswa ngamnye ebalini lakho igama.
 - b. Xela apho ibali liqhubeka khona.
 - c. Ibali lakho malibe nesiqalo, isiqu kunye nesiphelo.
 - d. Lo mfanekiso ubonisa kuphela inxalenye yebali.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqalo sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqu sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiphelo sebali lakho.
 - e. Ungaqala ibali lakho ngokuthi:
 - Yayilusuku olukhethekileyo kwiklasi yomdaniso...
 - "Namhlanje," watsho utitshala womdaniso, "siza ku..."
5. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa bacinge ngebali labo bethe cwaka.
 - b. Emva koko, yalela abafundi batshintshiselane ukubalisa ibali labo kwiqela labo. Ungasebenzisa uswazi / ilitye lokuthetha ukwenza oku.
 - c. Njengoko abafundi bethetha, hambahamba uze uphulaphule.
6. **Gqiba isifundo ngolu hlobo:**
 - a. Biza umfundi abe mnye abelane ngebali lakhe neklasi okanye buza 1–2 yabafundi imibuzo ngamabali eqela labo.
 - Buza: Belingantoni ibali likaX?
 - Buza: Yintoni oyithandileyo ngebali likaX?
 - b. Nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula amabali abo. Umzekelo: Ngamanye amaxesha, ekuqaleni kwebali sixela apho ibali liqhubeka khona kwaye ngoobani na abalinganiswa. Kwixesha elizayo, zamani ukufaka olu lwazi emabalini enu.

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuhlaziya izandi ezizalana no: s**
 - a. Bonisa abafundi ikhadi lesandi ngasinye lezi fonimi zilandelayo: s, w
 - b. Cela abafundi ngabanye bafunde isandi ngasinye.
 - c. Xelela abafundi babhale isihloko ezincwadini zabo. Usapho lwesandi: s, w
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: sw**
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: *uswele, iswekile, iswili*
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 46.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokuyijijela ngaphakathi nangaphandle.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wendlela yokubhala oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama:** *Uu Uu Uu*
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlangana khona phakathi koonobumba.
 - b. Yalela abafundi babhale oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 63

1. Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.

- Hlalisa abafundi emethini.
- Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
- Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *UMusa Motha: Umdanisi owaphikise mpela amandla endalo*
- Yithi: *Eli libali eliyinyani likaMusa Motha, inkwenkwe eyinkuthazo yaseMzantsii Afrika. Xa wayeneminyaka esithoba, isifo esibi samathambo sathetha ukuba oogqirha banqumle umlenze wakhe ukumgcina ephilile. UMusa akazange abuye akwazi ukudlala ibhola ekhatywayo kwakhona, kodwa akazange aphele mandla. Wathanda umculo waze wazifundisa ukudanisa esebenzisa iintonga zakhe zokuhamba! Ngamandla nokuxhathisa okungummangaliso, wasebenza nzima imini nezolo ukubonisa ihlabathi ukuba umzimba wakhe wawumhle kwaye womelele. Masifunde sive ngakumbi ngendlela umdaniso owatshintsha ngayo ubomi bukaMusa.*
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?

2. Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:

- Funda iphepha ngalinye leballi ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
- Bonisa abafundi imifanekiso.
- Apho kuyimfuneko, yima uze ucacisele abafundi.
- Yalatha isigama njengoko sibonakala.
- Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
- Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza uhlolo.
 - Buza abafundi: Ngokwesiqhelo sifunda into ethile ebalini. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibilungile okanye ibingalunganga. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibifanelekile okanye ibingafanelekanga. Ufunde ntoni kweli bali?

Ukubhala: UTitshala wenza umzekelo wokuyila

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa kwakhona isihloko sokubhala neemfuno.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Umntu othanda ukudanisa ebomini bam.
 - b. Cacisa iimfuno zomsebenzi:
 - Uhlobo loncwadi: Ibali lomntu/ imbali ngomntu
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala imihlathi emibini ubuncinane ibe nezivakalisi ezi4 umhlathi ngamnye, ngamnye ube nesihloko sawo.
 - GML: Isimelabizo sisetyenziswa kwisivakalisi ukusinceda sithethe ngomntu owenza into ngaphandle kokusebenzisa igama lakhe.
2. **Yenza umzekelo womsebenzi ebhodini.**
 - a. Khumbuza abafundi ngezimvo zakho kwimephu yakho yengqondo.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokugqibezela isakhelo sokubhala usebenzisa isicwangciso sakho.
3. **Yalela abafundi baqalise ukubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - Yithi: ngoku sebenzisa isicwangciso sakho ukuzalisa isakhelo sokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncede abafundi ngabanye ngabanye baqalise ukubhala.**
 - a. Yithi: Masijonge kwimephu yakho yengqondo size siyisebenzisele ukuqalisa ukubhala.
 - b. Ncedisa abafundi abatsala nzima basebenzise isakhelo sokubhala.

Isakhelo sokubhala:

U ____ wam uyakuthanda ukudanisa...
 Olona hlobo lomdaniso aluthandayo yi...
 Uthanda ukudanisa xa...
 Xa edanisa, kumenza azive...
 Ndithanda ukumbukela edanisa kuba...
 Xa edanisa, ndicinga ukuba ubonakala e...
 Xa ndimbukele edanisa, ndiziva...
 Ndiya / andikuthandi uku...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 46.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuqhuba sihlaziye izandi ezizalana no: g**
 - a. Xelela abafundi batyhile kwisihloko ezincwadini zabo: Usapho lwesandi: g, w
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: gw**
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: igwele, ugwebu, igwala
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Phinda ngokuhlanganisa izandi: g, igobile, uyagodola**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 47.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokuvala izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wendlela yokubhala oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama:** *Ue Ua Uio Iev Ovi*
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlengana khona phakathi koonobumba.
 - b. Yalela abafundi babhale oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye nokudibanisa amagama kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 63

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *UMusa Motha: Umdanisi owaphikise mpela amandla endalo*
 - d. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza uhlolo.
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubuzo: Ngokwesiqhelo sifunda into ethile ebalini. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibilungile okanye ibingalunganga. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibifanelekile okanye ibingafanelekanga. Ufunde ntoni kweli bali?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Abafundi benza uyilo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngeemfuno zomsebenzi wokubhala.**
 - a. Yithi, namhlanje siza kugqibezela umsebenzi wokubhala: Umntu othanda ukudanisa ebomini bam.
2. **Yalela abafundi baqhubeke nokubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
3. **Yahlula.**
 - a. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bagqibezele isakhelo sokubhala.
 - b. Nika abafundi abaphambili ngolwazi umyalelo owongezelelweyo: Yongeza iinkcukacha ezinjengamagama achazayo kwizivakalisi zakho.
4. **Nika umsebenzi wasekhaya njengoko kufuneka.**
 - a. Cacisa ukuba abafundi kufuneka bagqibezele uyilo lwabo njengomsebenzi wasekhaya ukuba abakawugqibi.

Isakhelo sokubhala:

U ____ wam uyakuthanda ukudanisa...
 Olona hlobo lomdaniso aluthandayo yi...
 Uthanda ukudanisa xa...
 Xa edanisa, kumenza azive...
 Ndithanda ukumbukela edanisa kuba...
 Xa edanisa, ndicinga ukuba ubonakala e...
 Xa ndimbukele edanisa, ndiziva...
 Ndiya / andikuthandi uku...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 47.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Eli bali
belinge...

Ndilithandile
xa...

Ndifunde
ukuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqalisivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukileyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela abafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: igwala, isinhanha, iswekile, ibanzi, igobile
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Ubalekile kuba ligwala.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanelekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 48.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 63

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *UMusa Motha: Umdanisi owaphikise mpela amandla endalo*
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kuzoba ze sibhale ngeyona ndawo siyithandayo ebalini.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Cimela wenze ngathi uyacinga.
 - b. Vula amehlo akho uthi: Eyona ndawo ndiyithandayo kweli bali kuxa...
 - c. Zama ungakhethi indawo ecace kumntu wonke njengomzekelo wakho.
 - d. Zoba ngokukhawuleza umfanekiso ebhodini. Njengokuba uzoba cacisa le nto uyizobayo.
 - e. Yongeza isivakalisi esi1–2 malunga nomzobo wakho: Ndithande...
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Xelela abafundi bacimele baze bacinge ngeyona ndawo bayithandayo ebalini.
 - b. Yithi: Cinga ngolwakho uluvo, musa ukukopa umzekelo wam.
 - c. Okulandelayo, xelela abafundi bavule amehlo baze baxoxe ngeempendulo zabo neqabane.
 - d. Emva koko, yalela abafundi ukuba bazobe le ndawo yebali kwiincwadi zabo zokubhala.
 - e. Nceda abafundi bongeze isivakalisi esi1–2 kwimizobo yabo.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuhlela, umfundi naye uyahlela

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yeDBE
yemiSebenzi
2, kwiphepha
57

1. **Khumbuza abafundi ngomsebenzi wokubhala:** Umntu othanda ukudanisa ebomini bam
2. **Yazisa uluhlu lwezinto ezifuna ukukhangelwa**
 - a. Yithi, namhlanje siza kuhlela umbhalo wethu sisebenzisa uluhlu lokuhlela:
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala imihlathi emibini ubuncinane ibe nezivakalisi ezi4 umhlathi ngamnye, ngamnye ube nesihloko sawo.
 - GML: Isimelabizo sisetyenziswa kwisivakalisi ukusinceda sithethe ngomntu owenza into ngaphandle kokusebenzisa igama lakhe.
3. **Yenza umzekelo wokuhlela.**
 - a. Bhala isivakalisi esinempazamo ebhodini.
4. **Bonisa abafundi indlela yokuhlela impazamo.**
5. **Yalela abafundi bafunde baze bahlele umbhalo wabo.**
 - a. Yithi, ngoku lixesha lokufunda nokuhlela umbhalo wakho.
 - b. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bafunde ze bahlele umbhalo wabo.
6. **Nika umsebenzi wokubhala weNcwadi yemiSebenzi yeDBE.**
 - a. Njengoko abafundi begqiba ukuhlela, cacisa ukuba kufuneka basebenze kwincwadi yabo yemisebenzi yeDBE.
 - b. Yalela abafundi bagqibezele:
 - KwiNcwadi yemiSebenzi yeDBE iphepha: 57
 - Gqibezela umsebenzi 'Masibhale' amazantsi ephepha. Bhala izivakalisi ezi3 ngosuku lokuzalwa kwakho.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 48.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Yazisa umxholo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imifanekiso
nezixhobo
zokwenyani
zomboniso
womxholo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungisa umboniso womxholo: Sifumana uncedo**
2. **Buza umbuzo ovulekileyo ukuqalisa ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - *Leliphi ixesha owakhe wadinga ngalo uncedo?*
 - *Ngubani okuncedayo xa uziva ukhathazekile, ugula okanye unexhala?*
 - *Luhlobo luni lwabancedi olukhoyo kwindawo ohlala kuyo?*
3. **Yenza imephu yengqondo usebenzisa imibuzo neempendulo zabafundi.**
4. **Yongeza ezakho iimpendulo kwimephu yengqondo ukwandisa ulwazi lwabafundi.**
5. **Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 50.**
6. **Xelela abafundi bakhombe kwindawo yokutyebisa ulwimi lomxholo.**
 - a. Funda ngokutyetyiswa kolwimi ngokuvakalayo.
 - b. Yalela abafundi bafunde kunye nawe, okanye baphinde emva kwakho: Intaka yakha ngoboya benye.
7. **Xoxa nabafundi ngokutyetyiswa kolwimi.**
 - a. Buza: Ungandixelela ukuba kuthetha ukuthini oku? / Uyakwazi ukufumana impendulo?
 - b. Khuthaza abafundi babelane ngezimvo.
 - c. Cacisa intsingiselo okanye unike impendulo njengoku kulandelayo: Njengokuba intaka isebenzisa uboya obuvela kwezinye iintaka ukwakha indlwane yayo, nomntu ufumana uncedo, ulwazi, okanye inkxaso kwabanye. Eli qhalo lithetha ukuba abantu bayancedana, kwaye impumelelo ifumaneka ngentsebenziswano nenkxaso yabanye.

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuhlaziya izandi ezizalana no: *y***
 - a. Bonisa abafundi ikhadi lesandi ngasinye lezi fonimi zilandelayo: *n, y, w, h*
 - b. Cela abafundi ngabanye bafunde isandi ngasinye.
 - c. Xelela abafundi babhale isihloko ezincwadini zabo. Usapho lwesandi: *n, y, w, h*
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: *ny***
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: *inyoka, inyanda, inyikima*
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 52.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omncinci kubhalwa ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokushwabanisa iphepha sibuye silolule.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *b b b*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa isandla sakho sasekunene ukwakha unobumba: *b b b*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *b b b*
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *b b b*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeelo
75

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, *lidolfini zizokusindisa*.
- Yithi: *Ngentsasa ethile, umtyibiliki wamazama ogama linguTodd Endris waya kulwandlekazi eCalifornia. Wayebheqa esebhodini yakhe watyibilika emazeni xa isigebengakazi sikakrebe simhlasela ngequbuliso. UTodd wazama kangangoko anakho ukuzilwela kodwa ukrebe wayenamandla. Kanye xa wayedinga uncedo, kwavela iidolfin ezintandathu ezintle zeza zigxalathelana. Zaqubha zisenza isangqa ukujikeleza uTodd. Ingaba uTodd wasinda wabuyela elunxwemeni? Masifunde eli bali limnandi ukuva ngakumbi!*
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Wakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Yiba nomfanekiso-ngqondweni.
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 52.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**

- Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 50.
- Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
- Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
- Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
- Bafundele uluhlu lwamagama.

2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**

- Fundisa esi sigama silandelayo:
 - idolfini: Isilwanyana esikrelekrele esihlala emanzini. Iidolfini zizilwanyana ezanyisayo eziphefumla umoya, kanye njengabantu.*
 - ukuhlangula: Ukunceda umntu osengxakini.*
 - ibhodi yokutyibilika emazeni: Ibhodi ende esetyenziselwa ukutyibilika emazeni olwandle.*
 - umtyibiliki emazeni: Umntu okhwela amaza ephezu kwebhodi yokutyibilika emazeni.*

3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani
L: Linganisa igama
X: Xelela abafundi intsingiselo yegama
Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuqhuba sihlaziye izandi ezizalana no: y**
 - a. Xelela abafundi batyhile kwisihloko ezincwadini zabo: Usapho lwesandi: n, y, w, h
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: nyh**
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: inyheke, nyhala, nyhibhela
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Phinda ngokuhlanganisa izandi: y, yalatha, yiyo, yeka**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 53.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *B B B*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa isandla sakho sasekunene ukwakha unobumba, *B B B*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *B B B*
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *B B B*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 77

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: *lidolfini zizokusindisa*.
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 53.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama uze uxoxe ngomfanekiso womxholo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluza
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Sebenzisa iYLYX ukufundisa isigama.**

a. Fundisa esi sigama silandelayo:

- *unyangosimo: lindlela zokunceda abantu bazive ngcono ngokwasemoyeni okanye ngokwasemzimbeni.*
- *umnyangisimo: Umntu oqeqeshiweyo osebenza nawe xa udinga uncendo ngeemvakalelo zakho okanye ngomzimba.*
- *ukuphila: Ukuba ngcono emva kokulimala okanye kokukhathazeka.*
- *intshukumo: Ukusebenzisa iintshukumo njengokuzolula, ukudanisa, ukubaleka okanye ukungcangcazela.*

b. Sebenzisa indlela yobuchule iYLYX elungele igama ngalinye.

2. **Wakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**

a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 54.

b. Xelela abafundi ezi nkukacha zilandelayo malunga nomfanekiso:

- *Wonke umntu uyaludinga uncendo ngamanye amaxesha. Ngamanye amaxesha abantu baziva bekhathazekie, benexhala, benomsindo, bengaphilanga, okanye bedidekile. Xa kuthe oku kwenzeka, kulungile ukucela uncendo.*
- *Abanye abantu baziva ngcono xa bethetha. Abanye baziva ngcono xa bezoba, beshukumisa imizimba yabo, bechitha ixesha nezilwanyana, okanye bafumane uncendo kumntu omdala abamthembileyo.*
- *Kukho abantu abaninzi abanceda abanye. Aba bancedi ingangamalungu osapho, ootitshala,, abanyangisimo, oogqirha, amagqirha, abefundisi / abakhonzi, okanye abanye abantu abadala abathembekileyo.*

3. **Xoxa ngomfanekiso.**

a. Sebenzisa umbuzo olandelayo ukuxoxa ngomfanekiso njengoku kulandelayo:

- Buza umbuzo wokuqala.
- Yalela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane labo.
- Biza abafundi ngabanye babelane ngeempendulo zabo.
- Wakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi ngokulungisa ukungaqondi kwabo kunye nokwabelana ngolwazi olunxulumene nomxholo.
- Phinda le nkqubo ngemibuzo yonke.

4. **Imibuzo:**

- Zeziphi iindlela ezahlukileyo abafumana ngazo uncendo abantu kulo mfanekiso?*
- Ukuthetha, ukuzoba, ukushukuma, okanye ukuchitha ixesha nezilwanyana kungamnceda njani umntu azive ngcono?*
- Ngubani onokusinceda xa sinengxaki? Okanye xa siziva sikhathazekile, sinexhala, okanye sididekile?*

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuhlaziya izandi ezizalana no: *ch***
 - a. Bonisa abafundi ikhadi lesandi ngasinye lezi fonimi zilandelayo: *c, h, w*
 - b. Cela abafundi ngabanye bafunde isandi ngasinye.
 - c. Xelela abafundi babhale isihloko ezincwadini zabo. Usapho lwesandi: *c, h, w*
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: *chw***
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: *ichweba, uchwayitile, chwechwa*
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 55.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokuyijijela ngaphakathi nangaphandle.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa la magama alandelayo:**
igwala, isinhanha
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlangana khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale amagama abhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 77

1. Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.

- Hlalisa abafundi emethini.
- Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
- Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *lidolfini zizokusindisa*
- Yithi: *Ngentsasa ethile, umtyibiliki wamaza ogama liguTodd Endris waya kulwandlekazi eCalifornia. Wayebheqa esebhodini yakhe watyibilika emazeni xa isigebengakazi sikakrebe simhlasela ngequbuliso. UTodd wazama kangangoko anakho ukuzilwela kodwa ukrebe wayenamandla. Kanye xa wayedinga uncedo, kwavela iidolfin ezintandathu ezintle zeza zigxalathelana. Zaqubha zisenza isangqa ukujikeleza uTodd. Ingaba uTodd wasinda wabuyela elunxwemeni? Masifunde eli bali limnandi ukuva ngakumbi!*

2. Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:

- Funda iphepha ngalinye leballi ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
- Bonisa abafundi imifanekiso.
- Apho kuyimfuneko, yima uze ucacisele abafundi.
- Yalatha isigama njengoko sibonakala.
- Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
- Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yiba nomfanekiso-ngqondweni.
 - Buza abafundi: Ungakwazi ukucimela uzame ukwenza umfanekiso-ngqondweni wento esebalini njengomfanekiso-bhanyabhanya engqondweni yakho? Ubona ntoni?

Ukubhala: Yazisa uze uqhelanise iGML

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Yazisa ukugxila kwiGML (imiGaqo neMimiselo yoLwimi).**
 - a. Yithi, kule veki siza kugxila koku Usebenzisa iimpawu zocaphulo ukubonisa amagama athethwe ngumntu (intetho ngqo).
 - b. Bhala isivakalisi ebhodini: Ndathi, "Ndidinga uncedo kanye ngalo mzuzu!".
 - c. Cacisa umongo weGML: Iimpawu zocaphulo zisetyenziswa ukubonisa amazwi umntu awathethileyo (intetho ngqo).
2. **Qhelanisa abafundi neGML.**
 - a. Bhala ebhodini: Utitshala wam wathi wonke umntu udinga uncedo ngamanye amaxesha.
 - b. Buza abafundi: Sizifaka ndawoni iimpawu zocaphulo ukubonisa ngqo into ethethwe ngumntu? Loluphi olunye uphawu lokubhala ekufuneka silusebenzise?
 - c. Xoxani ukufumana izimvo zabafundi: Utitshala wathetha la mazwi: Wonke umntu udinga uncedo ngamanye amaxesha. Kuba la ingamazwi ngqo katitshala, siwafaka phakathi kweempawu zocaphulo. Iimpawu zocaphulo zifana neempawu zentetho ezikhethekileyo ezibonakalisa into ethethwe ngumntu. Singalandela la manyathelo: Utitshala wam wathi usixelesa ukuba ngubani othethayo. Kufuneka sibhale isiphumlisi phambi kwamagama athethiweyo. Iimpawu zocaphulo zirhangqa awona mazwi athethwe ngutitshala. Igama lokuqala phakathi kweempawu zocaphulo silibhala ngonobumba omkhulu. Kufuneka sibhale isingxi phambi kokuvala iimpawu zocaphulo, kuba yinxalenye yokuthethwe ngutitshala. Sibhala: Utitshala wam wathi, "Wonke umntu udinga uncedo ngamanye amaxesha."
3. **Nika abafundi ixesha lokuziqhelanisa neGML ngokuzimeleyo.**
 - a. Bhala ebhodini:
 - Utitshala wathi ndiyasithanda isikolo.
 - Abafundi bathi ewe siyasithanda isikolo nathi.
 - Inqununu yathi isikolo sethu siisesona sigqwesileyo.
 - b. Cacisela abafundi: Fakela iimpawu zocaphulo endaweni echanekileyo kwezi zivakalisi. Ukhumbule ukufakela isiphumlisi, unobumba omkhulu, kunye nesiingxi kwisivakalisi sakho.
 - c. Nika abafundi imizuzu embalwa yokugqibezela umsebenzi.
4. **Khangela ukuqonda kwabafundi.**
 - a. Hlanganisa abafundi ndawonye.
 - b. Biza abafundi abahlukileyo babelane ngeempendulo zabo.
 - c. Yalatha: Iimpawu zocaphulo zisetyenziswa ukubonisa amazwi umntu awathethileyo (intetho ngqo).

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 55.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inkxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Hlaziya usapho lwesandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Xelela abafundi ukuba namhlanje siza kuqhuba sihlaziye izandi ezizalana no: *ch***
 - a. Xelela abafundi batyhile kwisihloko ezincwadini zabo: Usapho lwesandi: *c, h, w*
2. **Cela abafundi bahlanganise izandi: *cw***
 - a. Xelela abafundi babhale phantsi isandi esihlanganisiweyo kunye nawo onke amagama abawaziyo asebenzisa esi sandi sihlanganisiweyo.
 - b. Emva kwemizuzu embalwa, biza abafundi abohlukileyo baze kwabelana ngamagama abo.
 - c. Okulandelayo, bhala la magama alandelayo ebhodini, uwabiza ngezandi njengoko uwabhala: *cwaba, cwezela, ucwangco*
 - d. Xelela abafundi bakhuphele la magama ezincwadini zabo baze bakrwelele umgca isandi esihlanganisiweyo.
3. **Phinda ngokuhlanganisa izandi: *w, uwile, wela***
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 56.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokuvala izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa esi sivakalisi silandelayo:**
Ubalekile kuba ligwala.
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlengana khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale isivakalisi esibhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 77

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuze abafundi ngesihloko sebali: *lidolfini zizokusindisa*
 - d. Khumbuze abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela: Yiba nomfanekiso-ngqondweni
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubuza: Ungakwazi ukucimela uzame ukwenza umfanekiso-ngqondweni wento esebalini njengomfanekiso-bhanyabhanya engqondweni yakho? Ubona ntoni?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye leballi ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokucwangcisa

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa isihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ixesha endandidinga ngalo uncedo.
2. **Cacisa impendulo yakho yomsebenzi wokubhala, uyithethe ngomlomo, phambi kokubhala. Sebenzisa isakhelo sokubhala.**
 - a. Yithi: Ndiza kubhala ngexesha apho ndandidinga uncedo uku... ____ wandinceda ngo...
3. **Yenza umzekelo wokucwangcisa umsebenzi wokubhala ebhodini.**
 - a. Zoba ngokukhawuleza umfanekiso obonakalisa: Umntu owakuncedayo.
 - b. Sebenzisa imephu yengqondo ukucwangcisa ibali lakho:
 - Kwenzeka ntoni?
 - Yayiyintoni ingxaki?
 - Waziva njani?
 - Wathini ngayo?
 - Ngubani oweza kukunceda?
 - Wathini?
 - Wayisombulula njani loo ngxaki?
 - Waziva njani ekugqibeleni?
4. **Yenza abafundi ukuba bacinge.**
 - a. Yithi: Ngomso niza kucwangcisa umbhalo wenu. Yizani nezimvo zenu ngomso.

Isakhelo sokubhala:

Ngenye imini ndandi...

Ngequbuliso...

Ndaziva...

Ndathi, "..."

Emva koko, ____ weza kundinceda.

Wathi, "..."

Sobabini, sa...

Ekugqibeleni, ndaziva...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 56.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Eli bali
belinge...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqalisivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukileyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela abafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: chwechwa, cwezela, nyhibhela, inyikima, inyheke
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: UChwayita ubetheke ngenyheke elityeni.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 57.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 77

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *lidolfini zizokusindisa*
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kulinganisa ibali lethu singamaqela.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Yithi: Xa silinganisa ibali, kufuneka sizame ukuba:
 - Sikhumbule okwenziwa nokuthethwa ngumlinganiswa wethu
 - Sithethe kwaye silinganise njengomlinganiswa wethu
 - Sisebenzise amanye amagama afana nathethwe ngumlinganiswa wethu
 - b. Ngokufutshane bonisa abafundi indlela onokulinganisa ngayo omnye wabalinganiswa.
 - c. Zama ukungakhethi umlinganiswa oyintloko kumzekelo wakho.
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Bala ukuba bangaphi abalinganiswa ebalini.
 - b. Yahlula abafundi babe ngamaqela alingana nelo nani. Umzekelo, ukuba abalinganiswa ba5 ebalini, yohlula iklasi ibe ngamaqela ama5.
 - c. Nika umfundi ngamnye umlinganiswa.
 - d. Hamba neklasi niye phandle okanye kwindawo ethe gabalala.
 - e. Xelela amaqela ukuba alinganise ibali. Kufuneka:
 - Bakhumbule okuthethwa nokwenziwa ngumlinganiswa wabo
 - Bathethe baze benze ngokomlinganiswa wabo
 - Basebenzise amanye kumagama asetyenziswe ngumlinganiswa wabo
 - f. Njengokuba abafundi belinganisa ibali, jikeleza phakathi kwabo unike inkxaso apho ifuneka khona.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwelinye iqela.
 - b. Biza iqela labelane ngomsebenzi walo neklasi.

Ukubhala: Abafundi bayacwangcisa

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ixesha endandidinga ngalo uncedo.
2. **Yalela abafundi bacinge ngeempendulo zabo zesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, ngoku cinga ngendlela oza kuphendula ngayo isihloko sokubhala.
 - b. Yalela abafundi babelane ngezimvo zabo neqabane.
 - c. Biza abafundi abambalwa bazokwabelana ngeempendulo zabo neklasi.
3. **Yalela abafundi bacwangcise umbhalo wabo kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - a. Yithi: Ngoku sebenzisa imephu yengqondo ukubhala phantsi izimvo zakho uze ucwangcise umsebenzi wokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncedise ababhali ngabanye ngabanye bacwangcise.**
 - a. Yithi: Ndixelele ngezimvo zakho.
 - b. Nceda abafundi abatsala nzima bagqibezele iimephu zabo zengqondo.

Isakhelo sokubhala:

Ngenye imini ndandi...

Ngequbuliso...

Ndaziva...

Ndathi, "..."

Emva koko, ____ weza kundinceda.

Wathi, "..."

Sobabini, sa...

Ekugqibeleni, ndaziva...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 57.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inkxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: INtetho yeOrali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Hlalisa abafundi bajonge abo bafunda nabo besenza intetho yabo yeorali.**
2. **Khumbuza abafundi ngalo msebenzi ulandelayo: Wabelana ngeendaba zakho**
 - a. Sichazele ukuba zingantoni iindaba zakho. Yithi:
 - Namhlanje ndiza kunichazela nge...
 - Emva koko, yabelana nabanye ngeendaba zakho.
 - Sichazele okwenzekileyo ngendlela echanekileyo yokulandelelana kweziganeko.
 - Sichazele amanqaku aphambili kwiindaba zakho.
 - Gqibezela ngokusichazela ukuba zikwenze waziva njani iindaba zakho.
3. **Khumbuza abafundi ngezi zakhono zokwenza intetho:**
 - a. Xa usabelana ngeendaba zakho, khumbula oku:
 - Sichazele ukuba zingantoni iindaba zakho
 - Sichazele ukuba kwenzeke nini
 - Sichazele ukuba kwehlele bani oku
 - Biza izivakalisi zakho ngokuchanekileyo ngokulandelelana kwazo
 - Biza kube kanye – ungayiphindi into oyithethileyo
 - Thetha ngelizwi elivakalayo nelicacileyo
4. **Biza abafundi abakhethiweyo ngabanye ngexesha ukwenza intetho yabo.**
 - a. Wakha ukuzithemba komfundi ngokumbulela ngentetho yakhe nangokumnika ingxelo eyakhayo.
 - b. Ekupheleni kwesifundo, nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula intetho yabo. Umzekelo: Ndibe nobunzima ukuva abanye benu. Ncedani nizame ukugcina ilizwi lenu livakala –sifuna ukuva into oyithethayo.

Izandi: Hlaziya zonke izandi ezifundiswe kwiKota 3

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
IKota 3
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi emethini okanye phantsi, phambi kwakho.**
 - a. Xelela abafundi baphulaphule amagama abo.
 - b. Njengoko ubiza igama lomfundi, mabafunde isandi sekhadi lezandi oliphakamisileyo.
 - c. Biza igama lomnye umfundi. Lo mfundi makabize igama eliqala okanye elisebenzisa isandi eso.
 - d. Yenza oku ngokukhawuleza okukhulu. Kwenze kuvakale njengomdlalo owonwabisayo kodwa qaphela abafundi abatsala nzima.
 - e. Ukuba umfundi wenza impazamo, yithi, 'mamelisisa', uze ubize isandi eso.
2. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 59.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Hlaziya bonke oonobumba abafundiswe kwiKota 3

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yoHlolo

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokwakhiwa kwabo bonke oonobumba abancinci abebefundiswe kwiKota 3.**
 - a. Bhala unobumba ngamnye omncinci ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho aphela khona unobumba ngamnye.
 - c. Xelela abafundi babhale umqolo wonobumba ngamnye beshiya isikhewu esingangomnwe phakathi konobumba ngamnye.
 - d. Xelela abafundi baqinisekise ukuba banokwakha unobumba ngamnye ngokuchanekileyo.
3. **Jonga ukwakheka koonobumba abancinci babafundi.**
 - a. Njengoko abafundi bebhala, hambahamba ujonge ukwakha kwabo oonobumba.
 - b. Nika inxaso apho idingekayo.
 - c. Qaphela abafundi abatsala nzima ukwakha oonobumba ngokuchanekileyo.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeleyo
91

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, *UManene ufumana uncedo.*
- Yithi: *Emva kokusweleka kukamakhulu wakhe, inkwenkwana eselula egama linguManene kwafuneka ifudukele kude kwikhaya layo eliseLimpopo ukuya kwikhaya elitsha eMamelodi. Konke kwakuvakala kungalunganga kwaye ililize, wayeziva elusizi kwaye ediniwe ukuhla ebhedini. Umakazi wakhe okhathalayo waqaphela ukuba uManene utsala nzima ngenene, kungakhathaliseki nokuba wayezama kangakanani na ukumnceda. Umakazi wakhe wacacisela uManene ukuba ngamanye amaxesha iingqondo neemvakalelo zethu ziyagula, kanje njengoko nemizimba yethu isenza. Masifunde eli bali ukubona indlela esidinga iindlela ezahlukileyo zoncedo ngamanye amaxesha ukumelana namaxesha anzima.*
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Wakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo.
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 59.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 50.
 - b. Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
 - c. Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
 - d. Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
 - e. Bafundele uluhlu lwamagama.
2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**
 - a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - *Intlungu: Ukukhathazeka okunzulu okuviwa ngabantu xa belahlekelwe umphelo ngumntu okanye into. ebalulekileyo.*
 - *ukumomeleza: Uncede umntu azive ezolile ngokumxelela ukuba makangabi naxhala.*
 - *unxunguphele: Ukuziva ukhathazeke kakhulu ixesha elide kwaye kunzima ukonwabela izinto.*
 - *ugqirha wengqondo: Umntu onceda abantu baqonde iingcinga zabo, iimvakalelo, nendlela abaziphatha ngayo.*
3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani
 L: Linganisa igama
 X: Xelela abafundi intsingiselo yegama
 Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya zonke izandi ezifundiswe kwiKota 3

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
IKota 3
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi emethini okanye phantsi, phambi kwakho.**
 - a. Xelela abafundi baphulaphule amagama abo.
 - b. Njengoko ubiza igama lomfundi, mabafunde isandi sekhadi lezandi oliphakamisileyo.
 - c. Biza igama lomnye umfundi. Lo mfundi makabize igama eliqala okanye elisebenzisa isandi eso.
 - d. Yenza oku ngokukhawuleza okukhulu. Kwenze kuvakale njengomdlalo owonwabisayo kodwa qaphela abafundi abatsala nzima.
 - e. Ukuba umfundi wenza impazamo, yithi, 'mamelisisa', uze ubize isandi eso.
2. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 60.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Hlaziya bonke oonobumba abafundiswe kwiKota 3

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yoHlolo

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokujikelezisa izihlahla zenze izangqa ziye ngasekhohlo zibuye ziye ekunene.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokwakhiwa kwabo bonke oonobumba abakhulu abebefundiswe kwiKota 3.**
 - a. Bhala unobumba ngamnye omkhulu ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho aphela khona unobumba ngamnye.
 - c. Xelela abafundi babhale umqolo wonobumba ngamnye beshiya isikhewu esingangomnwe phakathi konobumba ngamnye.
 - d. Xelela abafundi baqinisekise ukuba banokwakha unobumba ngamnye ngokuchanekileyo.
3. **Jonga ukwakheka koonobumba abakhulu babafundi.**
 - a. Njengoko abafundi bebhala, hambahamba ujonga ukwakha kwabo oonobumba.
 - b. Nika inkxaso apho idingekayo.
 - c. Qaphela abafundi abatsala nzima ukwakha oonobumba ngokuchanekileyo.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 93

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: *UManene ufumana uncedo*
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 60.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Ukubalisa amabali ngobuchule

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungiselela abafundi ukubalisa amabali ngobuchule.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 61.
2. **Khokela abafundi bajonge umfanekiso.**
 - a. Buza: Ubona ntoni emfanekisweni?
3. **Xelela abafundi ukuba mabaqwebe ibali elifutshane malunga nomfanekiso.**
4. **Xelela abafundi indlela yokwakha ibali labo. Yithi:**
 - a. Nika umlinganiswa ngamnye ebalini lakho igama.
 - b. Xela apho ibali liqhubeka khona.
 - c. Ibali lakho malibe nesiqalo, isiqu kunye nesiphelo.
 - d. Lo mfanekiso ubonisa kuphela inxalenye yebali.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqalo sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqu sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiphelo sebali lakho.
 - e. Ungaqala ibali lakho ngokuthi:
 - “Ndidinga uncedo!” ____ wakhwaza...
 - “Ubambeke njani kuloo mthi?” ____ wabuza...
5. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa bacinge ngebali labo bethe cwaka.
 - b. Emva koko, yalela abafundi batshintshiselane ukubalisa ibali labo kwiqela labo. Ungasebenzisa uswazi / ilitye lokuthetha ukwenza oku.
 - c. Njengoko abafundi bethetha, hambahamba uze uphulaphule.
6. **Gqiba isifundo ngolu hlobo:**
 - a. Biza umfundi abe mnye abelane ngebali lakhe neklasi okanye buza 1–2 yabafundi imibuzo ngamabali eqela labo.
 - Buza: Belingantoni ibali likaX?
 - Buza: Yintoni oyithandileyo ngebali likaX?
 - b. Nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula amabali abo. Umzekelo: Ngamanye amaxesha, ekuqaleni kwebali sixela apho ibali liqhubeka khona kwaye ngoobani na abalinganiswa. Kwixesha elizayo, zamani ukufaka olu lwazi emabalini enu.

Izandi: Dlala umdlalo wezandi: Ikhonkco lamagama

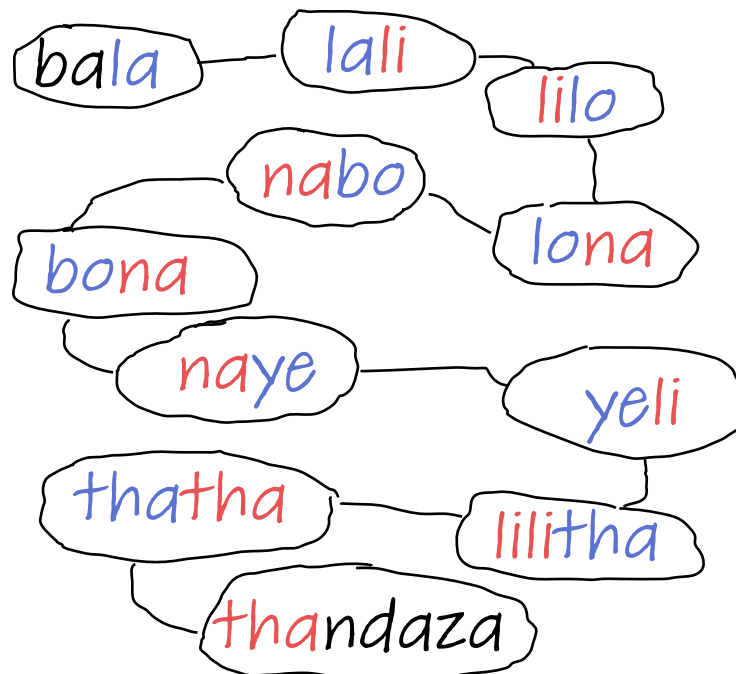
IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amaphepha
anguA4
abafundi

1. **Zinzisa abafundi ukuze ufumane umgqalasela wabo.**
2. **Bonisa abafundi ngokuwenza lo mdlalo ebhodini.**
 - a. Bhala isandi ebhodini.
 - b. Xelela abafundi badlale ngababini.
 - c. Iqabane 1 malisebenzise isandi esisebhodini libhale igama.
 - d. Iqabane 2 malithathe oonobumba aba2 bokugqibela beli gama ze liqale igama elitsha.
 - e. Amaqabane ayaqhuba edlala de iphepha labo lizale likhonkco lamagama.
3. **Nika isibini ngasinye iphetshana uze ubhale isandi sokuqala ebhodini: b**
4. **Hambahamba uxhase abafundi apho kuyimfuneko.**
 - a. Emva kwemizuzu e10, biza bajonge kuwe.
 - b. Buza izibini ezimbalwa zifunde amagama azo. Njengoko befunda, bhala amagama ebhodini uze ujonge ukuba ikhonkco labo lakhiwe ngendlela eyiyo na.
 - c. Ncoma abafundi ngemizamo yabo.

Qaphela: Lo msebenzi kulula ukuwenza ngeepensele ezinemibalal

5. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**

- Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 62.
- Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
- Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Khuphela amagama abhalwe ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBHO:
INcwadi
yoHlolo

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**

- Yithi: Masifudumeze iminwe ngokujikelezisa izihlahla zenze izangqa ziye ngasekhohlo zibuye ziye ekunene.
- Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.

2. **Bhala la magama alandelayo abhalwe ngokudibanisa ebhodini:**

- Bobo*
- Ala*

- Yalela abafundi bakhuphele amagama abhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
- Kufuneka bakhuphele ngokucekileyo nangokuchanekileyo kangangoko banako.

3. **Jonga ukukwazi komfundi ukukhuphela amagama abhalwe ngokudibanisa.**

- Njengoko abafundi bebhala, hambahamba uqaphela abafundi abatsala nzima:
 - Ukukhuphela amagama abhalwe ngokudibanisa ngokuchanekileyo
 - Ukubumba oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye namagama ngokuchanekileyo nangocoselelo
 - Ukugqiba amagama abhalwe ngokudibanisa ngexesha elisikelweyo

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 93

1. Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.

- Hlalisa abafundi emethini.
- Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
- Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *UManene ufumana uncedo*
- Yithi: *Emva kokusweleka kukamakhulu wakhe, inkwenkwana eselula egama linguManene kwafuneka ifudukele kude kwikhaya layo eliseLimpopo ukuya kwikhaya elitsha eMamelodi. Konke kwakuvakala kungalunganga kwaye ililize, kwaye wayeziva elusizi kwaye ediniwe ukhula ebhedini. Umakazi wakhe okhathalayo waqaphela ukua uManene utsala nzima ngenene, kungakhathaliseko nokuba wayezama kangakanani na ukumnceda. Umakazi wakhe wacacisela uManene ukuba ngamanye amaxesha iingqondo neemvakalelo zethu ziyagula, kanje njengoko nemizimba yethu isenza. Masifunde eli bali ukubona indlela esidinga iindlela ezahlukileyo zoncedo ngamanye amaxesha ukumelana namaxesha anzima.*
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?

2. Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:

- Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
- Bonisa abafundi imifanekiso.
- Apho kuyimfuneko, yima uze ucacisele abafundi.
- Yalatha isigama njengoko sibonakala.
- Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
- Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo.
 - Buza abafundi: Singaqikelela sithini ngokufanekileyo ngoku esingakuchazelwanga ngumbhali? Ungaqikelela ntoni ngeengcinga / iimvakalelo zomlinganiswa?

Ukubhala: UTitshala wenza umzekelo wokuyila

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa kwakhona isihloko sokubhala neemfuno.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ixesha endandidinga uncedo ngalo.
 - b. Cacisa iimfuno zomsebenzi:
 - Uhlobo loncwadi: Ibali lomntu/ imbali ngomntu
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala imihlathi emibini ubuncinane ibe nezivakalisi ezi4 umhlathi ngamnye, ngamnye ube nesihloko sawo.
 - GML: Isenzi (igama elibonisa isenzeko), sibonisa ukuba isenzo asikenzeki.
2. **Yenza umzekelo womsebenzi ebhodini.**
 - a. Khumbuza abafundi ngezimvo zakho kwimephu yakho yengqondo.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokugqibezela isakhelo sokubhala usebenzisa isicwangciso sakho.
3. **Yalela abafundi baqalise ukubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - Yithi: ngoku sebenzisa isicwangciso sakho ukuzalisa isakhelo sokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncede abafundi ngabanye ngabanye baqalise ukubhala.**
 - a. Yithi: Masijonge kwimephu yakho yengqondo size siyisebenzisele ukuqalisa ukubhala.
 - b. Ncedisa abafundi abatsala nzima basebenzise isakhelo sokubhala.

Isakhelo sokubhala:

Ngenye imini ndandi...

Ngequbuliso...

Ndaziva...

Ndathi, "..."

Emva koko, ____ weza kundinceda.

Wathi, "..."

Sobabini, sa...

Ekugqibeleni, ndaziva...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 62.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inkxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Dlala umdlalo wezandi: Ikhonkco lamagama

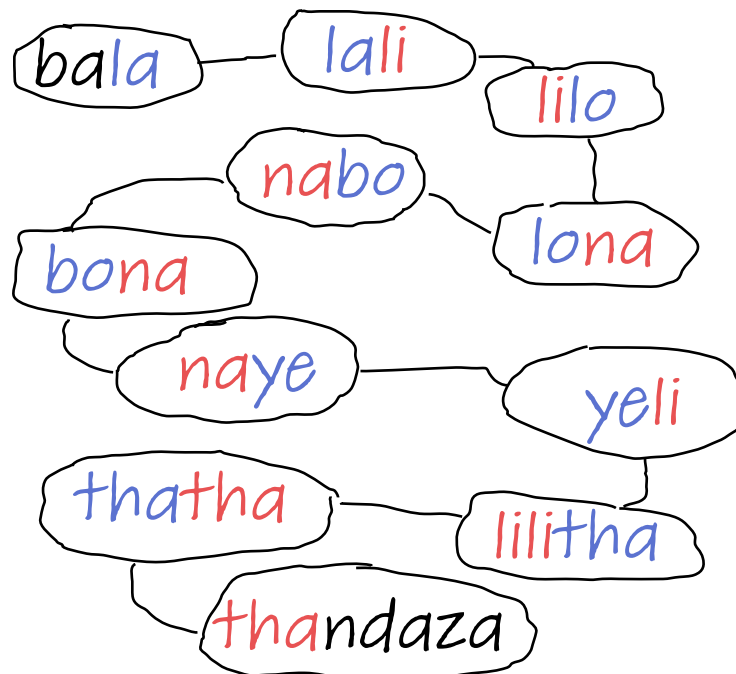
IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amaphepha
anguA4
abafundi

1. **Zinzisa abafundi ukuze ufumane umgqalasela wabo.**
2. **Bonisa abafundi ngokuwenza lo mdlalo ebhodini.**
 - a. Bhala isandi ebhodini.
 - b. Xelela abafundi badlale ngababini.
 - c. Iqabane 1 malisebenzise isandi esisebhodini libhale igama.
 - d. Iqabane 2 malithathe oonobumba aba2 bokugqibela beli gama ze liqale igama elitsha.
 - e. Amaqabane ayaqhuba edlala de iphepha labo lizale likhonkco lamagama.
3. **Nika isibini ngasinye iphetshana uze ubhale isandi sokuqala ebhodini: b**
4. **Hambahamba uxhase abafundi apho kuyimfuneko.**
 - a. Emva kwemizuzu e10, biza bajonge kuwe.
 - b. Buza izibini ezimbalwa zifunde amagama azo. Njengoko befunda, bhala amagama ebhodini uze ujonge ukuba ikhonkco labo lakhiwe ngendlela eyiyo na.
 - c. Ncoma abafundi ngemizamo yabo.

Qaphela: Lo msebenzi kulula ukuwenza ngeepensele ezinemibalal

5. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**

- Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 63.
- Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
- Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Khuphela amagama abhalwe ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yoHlolo

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**

- Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokuvala izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyikelele.
- Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.

2. **Bhala la magama alandelayo abhalwe ngokudibanisa ebhodini:**

- beba*
- Bubu*

- Yalela abafundi bakhuphele amagama abhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
- Kufuneka bakhuphele ngokucekileyo nangokuchanekileyo kangangoko banako.

3. **Jonga ukukwazi komfundi ukukhuphela amagama abhalwe ngokudibanisa.**

- Njengoko abafundi bebhala, hambahamba uqaphela abafundi abatsala nzima:
 - Ukukhuphela amagama abhalwe ngokudibanisa ngokuchanekileyo
 - Ukubumba oonobumba ababhalwe ngokudibanisa kunye namagama ngokuchanekileyo nangocoselelo
 - Ukugqiba amagama abhalwe ngokudibanisa ngexesha elisikelweyo

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 93

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *UManene ufumana uncedo*
 - d. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo.
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubuza: Singaqikelela sithini ngokufanekileyo ngoku esingakuchazelwanga ngumbhali? Ungaqikelela ntoni ngeengcinga / iimvakalelo zomlinganiswa?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Abafundi benza uyilo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngeemfuno zomsebenzi wokubhala.**
 - a. Yithi, namhlanje siza kugqibezela umsebenzi wokubhala: Ixesha endandidinga uncedo.
2. **Yalela abafundi baqhubeke nokubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
3. **Yahlula.**
 - a. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bagqibezele isakhelo sokubhala.
 - b. Nika abafundi abaphambili ngolwazi umyalelo owongezelelweyo: Yongeza esinye isivakalisi kumbhalo wakho.
4. **Nika umsebenzi wasekhaya njengoko kufuneka.**
 - a. Cacisa ukuba abafundi kufuneka bagqibezele uyilo lwabo njengomsebenzi wasekhaya ukuba abakawugqibi.

Isakhelo sokubhala:

Ngenye imini ndandi...

Ngequbuliso...

Ndaziva...

Ndathi, "..."

Emva koko, ____ weza kundinceda.

Wathi, "..."

Sobabini, sa...

Ekugqibeleni, ndaziva...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neependile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 63.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inkxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Uluvo
oluphambili
kweli bali ibi...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

Ndinga
ukuba ibiyinto
elungileyo
/ engalu-
nganga...
kuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqalisivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukeyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela aba bafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: ncoma, ilizwi, chwechwa, inkomo, qwalasela
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Umama uncome umsebenzi wakhe.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 64.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 93

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *UManene ufumana uncedo*
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kulishwankathela ibali.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Yithi: Xa sishwankathela ibali, kufuneka sichaze:
 - Into elingayo ibali
 - Into endiyithandileyo ebalini
 - Into endiyifundileyo ebalini
 - b. Yabelana ngokufutshane ngeempendulo zakho zale mibuzo.
 - c. Zama ungakhethi ezona mpendulo zicace kumntu wonke njengomzekelo wakho.
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Xelela abafundi ukuba bacinge ngezishwankathelo zabo, mabangakopi umzekelo wakho.
 - b. Xelela abafundi baqale izivakalisi zabo ngolu hlobo:
 - Ibali beling...
 - Ndithande...
 - Ndifunde...
 - c. Okulandelayo, yalela abafundi babelane namaqabane abo ngezishwankathelo zabo.
 - d. Njengokuba abafundi besabelana ngezishwankathelo, jikeleza phakathi kwabo unike inkxaso apho ifuneka khona.
 - e. Ekupheleni kwesifundo, biza umfundi abe1–2 babelane neklasi ngezishwankathelo zabo.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuhlela, umfundi naye uyahlela

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yemiSebenzi
yeDBE
yemiSebenzi
2, kwiphepha
55

1. **Khumbuza abafundi ngomsebenzi wokubhala:** Ixesha endandidinga ngalo uncedo
2. **Yazisa uluhlu lwezinto ezifuna ukukhangelwa**
 - a. Yithi, namhlanje siza kuhlela umbhalo wethu sisebenzisa uluhlu lokuhlela:
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala imihlathi emibini ubuncinane ibe nezivakalisi ezi4 umhlathi ngamnye, ngamnye ube nesihloko sawo.
 - GML: Isenzi (igama elibonisa isenzeko), sibonisa ukuba isenzo asikenzeki.
3. **Yenza umzekelo wokuhlela.**
 - a. Bhala isivakalisi esinempazamo ebhodini.
4. **Bonisa abafundi indlela yokuhlela impazamo.**
5. **Yalela abafundi bafunde baze bahlele umbhalo wabo.**
 - a. Yithi, ngoku lixesha lokufunda nokuhlela umbhalo wakho.
 - b. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bafunde ze bahlele umbhalo wabo.
6. **Nika umsebenzi wokubhala weNcwadi yemiSebenzi yeDBE.**
 - a. Njengoko abafundi begqiba ukuhlela, cacisa ukuba kufuneka basebenze kwincwadi yabo yemisebenzi yeDBE.
 - b. Yalela abafundi bagqibezele:
 - KwiNcwadi yemiSebenzi yeDBE iphepha: 55
 - Gqibezela umsebenzi 'Masibhale' emazantsi ephepha. Yenza isibhengezontengiso malunga nesiloqabane esilahlekileyo. Zalisa izithuba ukugqibezela isibhengezontengiso. Emva koko zoba umfanekiso ubonakalisa indlela esibonalaka ngayo isiloqabane.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zokuFunda
ngokwa-
maNqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 64.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Linganisa okanye Zoba

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshokhwe
nebhodi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi uza kuhlaziya amagama esigama abawafunde kule Kota.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'Linganisa okanye Zoba'.
 - b. Ndiza kukhetha umfundi 'oza kwenza'.
 - c. Lo mfundi uza ngaphambili eklasini ndize ndisebeze endlebeni yakhe igama.
 - d. Lo mfundi kufuneka alinganise igama OKANYE azobe umfanekiso wegama ebhodini.
 - e. Abanye eklasini mabaphakamise izandla zabo ze baqikelele igama.
 - f. Lo mfundi 'uzokwenza' ubiza umfundi aphenndule.
 - g. Umntu ophenndule ngokuchanekileyo nguye oza kwenza. Uza ngaphambili ndize kusebeza igama kuye endlebeni.
4. **Biza umfundi wokuqala azokwenza uqale umdlalo.**

Izandi: Bhala iitekisi ezinokudikhowudwa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. Bhala ebhodini iifonimi ezi7 ezifundwe okanye ezihlaziye ngabafundi.
2. Cacisela abafundi ukuba baza kudlala umdlalo wezandi bazonwabise.
3. Bacacisele ukuba baza kubhala amagama, izivakalisi kanti ingalillo nebali besebenzisa ezo zandi KUPHELA.
4. Yenza isivakalisi esinye esifutshane njengomzekelo usibhale ebhodini (Okanye ubhale amagama ukuba awunakho ukubhala isivakalisi.)
5. Cela abafundi bajonge ukuba amagama okanye isivakalisi sakho sichanekile na:
 - a. Ingaba siqala ngonobumba omkhulu?
 - b. Ingaba siphela ngesingxi, uphawu lombuzo okanye uphawu lokhuzo?
 - c. Ingaba usebenzise kuphela iifonimi ezi7 ezisebhodini?
6. Okulandelayo, nika abafundi imizuzu embalwa babhale amagama okanye isi/izivakalisi sabo/zabo.
7. Xelela abafundi batshintshiselane ngeencwadi omnye ajonge umsebenzi womnye.
8. Biza abafundi abanawona magama maninzi okanye ezona zivakalisi zininzi zichanekileyo, bafunde umsebenzi wabo ngokuvakalayo.
9. Njengokuba befunda, bhala amagama okanye izivakalisi ebhodini.
10. Jongisisa uqiniseke ukuba basebenzise ezi fonimi zi7 kuphela.
11. Ncoma bonke abafundi ngemizamo yabo.

Ukubhala ngesandla: Yenza umzekelo wendlela yokupapasha umbhalo wakho

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Umzekelo
kaTitshala:
umsebenzi
wokubhala

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo.

1. **Phambi kokuqala kwezifundo, lungisa ibhodi yakho ilungele esi sifundo.**
 - a. Khetha umsebenzi wokubhala ube mnye kweyale kota. Zoba uze ubhale umzekelo wakho womsebenzi ebhodini.
 - b. Quka impazamo kwiGML yekota, efana noku: Unobumba wokuqala wesivakalisi akangonobumba omkhulu.
2. **Yazisa ukupapasha kubafundi.**
 - a. Yithi: Kule veki siza kupapasha inqaku lethu lokubhala ukusuka kule kota.
 - b. Yithi: Xa sipapasha umbhalo wethu, siwulungiselela ukwabelana ngawo nabanye abantu. Sikhetha owona msebenzi wethu ungcono, siwenza ucoceke ubukeke kwaye ucace, size sabelane ngawo nabanye bawufunde bawonwabele.
 - c. Khomba idrafti yakho esebhodini. Cacisa ukuba lo ngumsebenzi wobhalo owukhethele ukuwupapasha.
3. **Yenza umzekelo wokupapasha ebhodini.**
 - a. Phinda uzobe uze ubhale umbhalo wakho ebhodini. Yenza oku ngokucokileyo kwaye ubandakanye iinkcukacha ezithe chatha.
 - b. Funda umbhalo wakho okwidrafti ngokuvakalayo.
 - c. Khomba impazamo oyenzileyo kwiGML. Yithi: Ndenze impazamo. Unobumba wokuqala wesivakalisi akanguye unobumba omkhulu. Ndingakulungisa oku xa ndipapasha.
 - d. Bhala isivakalisi kwakhona ngendlela ecocekileyo nebukakayo.
 - e. Khomba iGML elungisiweyo: Unobumba wokuqala wesivakalisi ngunobumba omkhulu.

UkuFunda noTitshala: Yenza umzekelo wendlela yokupapasha umbhalo wakho

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Umzekelo
kaTitshala:
umsebenzi
wokubhala

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

Kuyaqhutywa kususelwa kwisifundo esidlulileyo.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
INcwadana
yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza uvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Linganisa okanye Zoba

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshokhwe
nebhodi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi uza kuhlaziya amagama esigama abawafunde kule Kota.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'Linganisa okanye Zoba'.
 - b. Ndiza kukhetha umfundi 'oza kwenza'.
 - c. Lo mfundi uza ngaphambili eklasini ndize ndisebeze endlebeni yakhe igama.
 - d. Lo mfundi kufuneka alinganise igama OKANYE azobe umfanekiso wegama ebhodini.
 - e. Abanye eklasini mabaphakamise izandla zabo ze baqikelele igama.
 - f. Lo mfundi 'uzokwenza' ubiza umfundi aphenndule.
 - g. Umntu ophenndule ngokuchanekileyo nguyi oza kwenza. Uza ngaphambili ndize kusebeza igama kuye endlebeni.
4. **Biza umfundi wokuqala azokwenza uqale umdlalo.**

Izandi: Bhala iitekisi ezinokudikhowudwa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. Bhala ebhodini iifonimi ezi8 ezifundwe okanye ezihlaziye ngabafundi.
2. Cacisela abafundi ukuba baza kudlala umdlalo wezandi bazonwabise.
3. Bacacisele ukuba baza kubhala amagama, izivakalisi kanti ingalillo nebali besebenzisa ezo zandi KUPHELA.
4. Yenza isivakalisi esinye esifutshane njengomzekelo usibhale ebhodini (Okanye ubhale amagama ukuba awunakho ukubhala isivakalisi.)
5. Cela abafundi bajonge ukuba amagama okanye isivakalisi sakho sichanekile na:
 - a. Ingaba siqala ngonobumba omkhulu?
 - b. Ingaba siphela ngesingxi, uphawu lombuzo okanye uphawu lokhuzo?
 - c. Ingaba usebenzise kuphela iifonimi ezi8 ezisebhodini?
6. Okulandelayo, nika abafundi imizuzu embalwa babhale amagama okanye isi/izivakalisi sabo/zabo.
7. Xelela abafundi batshintshiselane ngeencwadi omnye ajonge umsebenzi womnye.
8. Biza abafundi abanawona magama maninzi okanye ezona zivakalisi zininzi zichanekileyo, bafunde umsebenzi wabo ngokuvakalayo.
9. Njengokuba befunda, bhala amagama okanye izivakalisi ebhodini.
10. Jongisisa uqiniseke ukuba basebenzise ezi fonimi zi8 kuphela.
11. Ncoma bonke abafundi ngemizamo yabo.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bacamngca baze bakhethe

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
lincwadi
zabafundi
zokubhala
Amaphepha
anguA4
azihambelayo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

1. **Phambi kokuqala kwezifundo, lungisa idrafti epapashiweyo kwiphepha elizihambelayo.**
 - a. Khuphela kwiphepha elizihambelayo umzobo nombhalo wakho opapashiweyo uzokubonisa abafundi.
 - b. Qinisekisa ukuba ukuba uyayigcina idrafti yakho epapashiweyo uzokuyisebenzisa kwisifundo sokunikezela.
2. **Yalela abafundi bacingisise ngemibhalo yabo yekota.**
 - a. Nika abafundi ixesha lokufunda umbhalo wabo wekota.
 - b. Buza: Ngowuphi owona mbhalo wakho uwuthandileyo kule kota?
 - c. Biza abafundi abambalwa babelane ngeyona mibhalo yabo bayithandileyo yekota.
3. **Yalela abafundi bakhethe umbhalo abaza kuwupapasha.**
 - a. Buza: Ngowuphi umbhalo oza kuwupapasha uze wabelane ngawo kule kota?
 - b. Nika abafundi ixesha lokukhetha umsebenzi wokubhala abaza kuwupapasha.
 - c. Yalela abafundi baxebele iqabane ukuba ngowuphi umsebenzi wokubhala abaza kuwupapasha.
4. **Yalela abafundi bapapashe kwiphepha elizihambelayo, ukuze umsebenzi wabo uxhonywe.**
 - a. Yithi: Xa sipapasha, asibhali ezincwadini zethu njengesiqhelo. Sibhala ephepheni elizihambelayo ukuze sabelane ngomsebenzi wethu ngokulula.
 - b. Bonisa abafundi umzekelo wakho womsebenzi opapashiweyo ephepheni elizihambelayo.
 - c. Nika abafundi amaphepha azihambelayo ulungiselele ukupapasha.
5. **Yalela abafundi ukuba baqalise ukupapasha.**
 - a. Yithi: Qalisani ngoku ukupapasha umsebenzi wenu. Khumbulani ukuwenza ubukeke, ucoceke kwaye ucace, ukuze ulungele ukwabelana nabanye.

UkuFunda noTitshala: Abafundi bacamngca baze bakhethe

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
lincwadi
zabafundi
zokubhala

Amaphepha
anguA4
azihambelayo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

Kuyaqhutywa kususelwa kwisifundo esidlulileyo.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

INcwadana
yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Linganisa okanye Zoba

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshokhwe
nebhodi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi uza kuhlaziya amagama esigama abawafunde kule Kota.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'Linganisa okanye Zoba'.
 - b. Ndiza kukhetha umfundi 'oza kwenza'.
 - c. Lo mfundi uza ngaphambili eklasini ndize ndisebeze endlebeni yakhe igama.
 - d. Lo mfundi kufuneka alinganise igama OKANYE azobe umfanekiso wegama ebhodini.
 - e. Abanye eklasini mabaphakamise izandla zabo ze baqikelele igama.
 - f. Lo mfundi 'uzokwenza' ubiza umfundi aphenndule.
 - g. Umntu ophenndule ngokuchanekileyo nguye oza kwenza. Uza ngaphambili ndize kusebeza igama kuye endlebeni.
4. **Biza umfundi wokuqala azokwenza uqale umdlalo.**

Izandi: Bhala iitekisi ezinokudikhowudwa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. Bhala ebhodini iifonimi ezi9 ezifundwe okanye ezihlaziye ngabafundi.
2. Cacisela abafundi ukuba baza kudlala umdlalo wezandi bazonwabise.
3. Bacacisele ukuba baza kubhala amagama, izivakalisi kanti ingalillo nebali besebenzisa ezo zandi KUPHELA.
4. Yenza isivakalisi esinye esifutshane njengomzekelo usibhale ebhodini (Okanye ubhale amagama ukuba awunakho ukubhala isivakalisi.)
5. Cela abafundi bajonge ukuba amagama okanye isivakalisi sakho sichanekile na:
 - a. Ingaba siqala ngonobumba omkhulu?
 - b. Ingaba siphela ngesingxi, uphawu lombuzo okanye uphawu lokhuzo?
 - c. Ingaba ebhodini usebenzise ezi fonimi zi9 kuphela?
6. Okulandelayo, nika abafundi imizuzu embalwa babhale amagama okanye isi/izivakalisi sabo/zabo.
7. Xelela abafundi batshintshiselane ngeencwadi omnye ajonge umsebenzi womnye.
8. Biza abafundi abanawona magama maninzi okanye ezona zivakalisi zininzi zichanekileyo, bafunde umsebenzi wabo ngokuvakalayo.
9. Njengokuba befunda, bhala amagama okanye izivakalisi ebhodini.
10. Jongisisa uqiniseke ukuba basebenzise ezi fonimi zi9 kuphela.
11. Ncoma bonke abafundi ngemizamo yabo.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bapapasha umsebenzi wabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
lincwadi
zabafundi
zokubhala
Amaphepha
anguA4
azihambelayo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

1. **Yazisa kwakhona ukupapasha kubafundi.**
 - a. Yithi: Namhlanje siza kugqibezela ukupapasha umbhalo wethu.
 - b. Yithi: Xa sipapasha umbhalo wethu, siyilungiselela ukwabelana ngayo nabanye. Sikhetha owona msebenzi wethu ungcono, siwenza ubukeke ucoceke kwaye ucace, ze sabelane ngawo nabanye bawufunde bawonwabele.
2. **Yalela abafundi baqhube nokupapasha.**
 - a. Yithi: Ngoku qhubeka upapashe umsebenzi wakho wayizolo. Khumbula ukuwenza ucoceke kwaye ucace, ukuze ulungele ukwabelana nabanye.
3. **Hambahamba egumbini uncede abafundi ngabanye.**
 - a. Nceda abafundi abatsala nzima chonga uze upapashe imibhalo yabo.

UkuFunda noTitshala: Abafundi bapapasha umsebenzi wabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
lincwadi
zabafundi
zokubhala
Amaphepha
anguA4
azihambelayo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

Kuyaqhutywa kususelwa kwisifundo esidlulileyo.

Ukubhala: Abafundi bapapasha umsebenzi wabo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
lincwadi
zabafundi
zokubhala
Amaphepha
anguA4
azihambelayo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

Kuyaqhutywa kususelwa kwisifundo esidlulileyo.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi yokuFunda enguNdoqo
iNcwadana yoHlobo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlobo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlobo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo ezizezika-Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Bhala iitekisi ezinokudikhowudwa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. Bhala ebhodini iifonimi ezi10 ezifundwe okanye ezihlaziye ngabafundi.
2. Cacisela abafundi ukuba baza kudlala umdlalo wezandi bazonwabise.
3. Bacacisele ukuba baza kubhala amagama, izivakalisi kanti ingalillo nebali besebenzisa ezo zandi KUPHELA.
4. Yenza isivakalisi esinye esifutshane njengomzekelo usibhale ebhodini (Okanye ubhale amagama ukuba awunakho ukubhala isivakalisi.)
5. Cela abafundi bajonge ukuba amagama okanye isivakalisi sakho sichanekile na:
 - a. Ingaba siqala ngonobumba omkhulu?
 - b. Ingaba siphela ngesingxi, uphawu lombuzo okanye uphawu lokhuzo?
 - c. Ingaba usebenzise kuphela iifonimi ezi10 ezisebhodini?
6. Okulandelayo, nika abafundi imizuzu embalwa babhale amagama okanye isi/izivakalisi sabo/zabo.
7. Xelela abafundi batshintshiselane ngeencwadi omnye ajonge umsebenzi womnye.
8. Biza abafundi abanawona magama maninzi okanye ezona zivakalisi zininzi zichanekileyo, bafunde umsebenzi wabo ngokuvakalayo.
9. Njengokuba befunda, bhala amagama okanye izivakalisi ebhodini.
10. Jongisisa uqiniseke ukuba basebenzise ezi fonimi zi10 kuphela.
11. Ncoma bonke abafundi ngemizamo yabo.

Ukubhala ngesandla: Yenza umzekelo wendlela yokwenza intetho ngomsebenzi wakho

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

1. **Yazisa ukunikezela kubafundi.**

- Yithi: Kule veki siza kunikezela umbhalo wethu opapashiweyo.
- Yithi: Xa sinikezela umbhalo wethu, sabelana nabanye ngawo. Sichaza umzobo wethu ze sifunde umbhalo wethu. Sithetha ngokuvakalayo nangokucacileyo ukuze siviwe ngabanye.
- Yithi: Sakugqiba ukuthetha, singahambahamba egumbini sibonise abanye umzobo wethu.
- Yithi: Xa abanye besenza unikezelo, siphulaphula ngenyameko. Sisoloko sibonisa ububele siqhwabe bakugqiba.

2. **Linganisela iklasi ukunikezela.**

- Bamba idrafti yakho epapashiweyo ibonakale kumntu wonke.
- Chaza umzobo wakho ukhawulezisa uze ufunde umbhalo wakho. Linganisa ukuthetha ngokuvakalayo nangokucacileyo uviwe ngumntu wonke.
- Yalela abafundi bakuqhwabele wakuba ugqibile.

3. **Hambahamba egumbini ubonise umntu wonke lo mzobo wakho.**

4. **Yalela abafundi balungiselele ukunikezela.**

- Yithi: Cinga ngesivakalisi esichaza umzobo wakho uze uziqhelanise nokufunda umbhalo wakho.

5. **Nika abafundi imizuzu embalwa bacinge ze bafunde.**

6. **Yalela abafundi benzele iqabane unikezelo.**

- Yalela abafundi bachaze umzobo wabo baze bafundele iqabane umbhalo wabo.

UkuFunda noTitshala: Yenza umzekelo wendlela yokwenza intetho ngomsebenzi wakho

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

Kuqhubeka isifundo sangaphambili.

Ukubhala: Yenza umzekelo wendlela yokwenza intetho ngomsebenzi wakho

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

Kuqhubeka isifundo sangaphambili.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi yokuFunda enguNdoqo
INcwadana yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo ezizezika-Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Linganisa okanye Zoba

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshokhwe
nebhodi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi uza kuhlaziya amagama esigama abawafunde kule Kota.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'Linganisa okanye Zoba'.
 - b. Ndiza kukhetha umfundi 'oza kwenza'.
 - c. Lo mfundi uza ngaphambili eklasini ndize ndisebeze endlebeni yakhe igama.
 - d. Lo mfundi kufuneka alinganise igama OKANYE azobe umfanekiso wegama ebhodini.
 - e. Abanye eklasini mabaphakamise izandla zabo ze baqikelele igama.
 - f. Lo mfundi 'uzokwenza' ubiza umfundi aphenndule.
 - g. Umntu ophenndule ngokuchanekileyo nguyi oza kwenza. Uza ngaphambili ndize kusebeza igama kuye endlebeni.
4. **Biza umfundi wokuqala azokwenza uqale umdlalo.**

Izandi: Bhala iitekisi ezinokudikhowudwa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. Bhala ebhodini iifonimi ezi11 ezifundwe okanye ezihlaziye ngabafundi.
2. Cacisela abafundi ukuba baza kudlala umdlalo wezandi bazonwabise.
3. Bacacisele ukuba baza kubhala amagama, izivakalisi kanti ingalillo nebali besebenzisa ezo zandi KUPHELA.
4. Yenza isivakalisi esinye esifutshane njengomzekelo usibhale ebhodini (Okanye ubhale amagama ukuba awunakho ukubhala isivakalisi.)
5. Cela abafundi bajonge ukuba amagama okanye isivakalisi sakho sichanekile na:
 - a. Ingaba siqala ngonobumba omkhulu?
 - b. Ingaba siphela ngesingxi, uphawu lombuzo okanye uphawu lokhuzo?
 - c. Ingaba usebenzise kuphela iifonimi ezi11 ezisebhodini?
6. Okulandelayo, nika abafundi imizuzu embalwa babhale amagama okanye isi/izivakalisi sabo/zabo.
7. Xelela abafundi batshintshiselane ngeencwadi omnye ajonge umsebenzi womnye.
8. Biza abafundi abanawona magama maninzi okanye ezona zivakalisi zininzi zichanekileyo, bafunde umsebenzi wabo ngokuvakalayo.
9. Njengokuba befunda, bhala amagama okanye izivakalisi ebhodini.
10. Jongisisa uqiniseke ukuba basebenzise ezi fonimi zi11 kuphela.
11. Ncoma bonke abafundi ngemizamo yabo.

UkuFunda noTitshala: Abafundi benza intetho ngomsebenzi wabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

1. **Yazisa kwakhona kunikezela kubafundi.**
 - a. Yithi: Khumbulani ukuba namhlanje siza kunikezela imibhalo yethu epapashiweyo.
 - b. Yithi: Xa sinikezela imibhalo yethu, sabelana ngayo nabanye. Sichaza umzobo wethu sifunde umbhalo wethu. Sithetha ngokuvakalayo nangokucacileyo ukuze kuve wonke umntu.
 - c. Yithi: Sakugqiba ukuthetha, singahambamba egumbini sibonise wonke umntu umzobo wethu.
2. **Yithi: Xa abanye besenza unikezela, siphulaphula ngenyameko. Sisoloko sibonisa ububele siqhwabe bakugqiba.**
3. **Biza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike umzuzu om1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
 - d. Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.

Ukubhala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike umzuzu om1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yekhosi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi yokuFunda enguNdoqo
iNcwadana yoHlobo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlobo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlobo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo ezizezika-Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Isibizo okanye isenzi?

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi ukuba izibizo ngamagama athiyayo zize izenzi zibe ngamagama enzayo.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'isibizo okanye isenzi'.
 - b. Ndiza kubiza igama.
 - c. Ukuba sisibizo, kufuneka uphakamise umnwe omnye.
 - d. Ukuba sisenzi phakamisa iminwe emibini.
 - e. Niya kuthi, nisebenze ngababini nenze isivakalisi ngelo gama nibonise intsingiselo yalo.
 - f. Ndiza kubiza izibini ezahlukileyo zinike izivakalisi zazo.
4. **Biza igama lokuqala uqale umdlalo.**

Izandi: Wakha uze uxhome amagama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Intlama
yokudlala,
udongwe
lokudlala,
iziciko
zebhote,
iwulu, ipasta,
njl.njl.

1. Yiya kwindawo evulekileyo.
2. Bonisa abafundi indawo yabo yokusebenzela.
3. Bonisa abafundi indawo yabo yokuxhoma.
4. Bahlule abafundi babe ngamaqela ama2-4.
5. Hambisa izixhobo ezikhoyo kwiqela ngalinye.
6. Xelela iqela ngalinye ukuba malicinge ngegama abanokulibhala.
7. Okulandelayo, xelela amaqela asebenzise izixhobo ukwakha elo gama.
8. Akugqiba ukwakha igama amaqela, mabalixhome kwindawo yokuxhoma.
9. Bavumele abafundi bahambahambe bafunde amagama omntu wonke.
10. Babulele abafundi ubacele baqoqoshe.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike umzuzu om1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda noTitshala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike umzuzu om1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi yokuFunda enguNdoqo
iNcwadana yoHlobo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlobo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlobo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo ezizezika-Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Isibizo okanye isenzi?

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi ukuba izibizo ngamagama athiyayo zize izenzi zibe ngamagama enzayo.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'isibizo okanye isenzi'.
 - b. Ndiza kubiza igama.
 - c. Ukuba sisibizo, kufuneka uphakamise umnwe omnye.
 - d. Ukuba sisenzi phakamisa iminwe emibini.
 - e. Niya kuthi, nisebenze ngababini nenze isivakalisi ngelo gama nibonise intsingiselo yalo.
 - f. Ndiza kubiza izibini ezahlukileyo zinike izivakalisi zazo.
4. **Biza igama lokuqala uqale umdlalo.**

Izandi: Wakha uze uxhome amagama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Intlama
yokudlala,
udongwe
lokudlala,
iziciko
zebhote,
iwulu, ipasta,
njl.njl.

1. Yiya kwindawo evulekileyo.
2. Bonisa abafundi indawo yabo yokusebenzela.
3. Bonisa abafundi indawo yabo yokuxhoma.
4. Bahlule abafundi babe ngamaqela ama2-4.
5. Hambisa izixhobo ezikhoyo kwiqela ngalinye.
6. Xelela iqela ngalinye ukuba malicinge ngegama abanokulibhala.
7. Okulandelayo, xelela amaqela asebenzise izixhobo ukwakha elo gama.
8. Akugqiba ukwakha igama amaqela, mabalixhome kwindawo yokuxhoma.
9. Bavumele abafundi bahambahambe bafunde amagama omntu wonke.
10. Babulele abafundi ubacele baqoqoshe.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike umzuzu om1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda noTitshala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike umzuzu om1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi yokuFunda enguNdoqo
iNcwadana yoHlobo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlobo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlobo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo ezizezika-Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Isibizo okanye isenzi?

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi ukuba izibizo ngamagama athiyayo zize izenzi zibe ngamagama enzayo.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'isibizo okanye isenzi'.
 - b. Ndiza kubiza igama.
 - c. Ukuba sisibizo, kufuneka uphakamise umnwe omnye.
 - d. Ukuba sisenzi phakamisa iminwe emibini.
 - e. Niya kuthi, nisebenze ngababini nenze isivakalisi ngelo gama nibonise intsingiselo yalo.
 - f. Ndiza kubiza izibini ezahlukileyo zinike izivakalisi zazo.
4. **Biza igama lokuqala uqale umdlalo.**

Izandi: Wakha uze uxhome amagama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Intlama
yokudlala,
udongwe
lokudlala,
iziciko
zebhote,
iwulu, ipasta,
njl.njl.

1. Yiya kwindawo evulekileyo.
2. Bonisa abafundi indawo yabo yokusebenzela.
3. Bonisa abafundi indawo yabo yokuxhoma.
4. Bahlule abafundi babe ngamaqela ama2-4.
5. Hambisa izixhobo ezikhoyo kwiqela ngalinye.
6. Xelela iqela ngalinye ukuba malicinge ngegama abanokulibhala.
7. Okulandelayo, xelela amaqela asebenzise izixhobo ukwakha elo gama.
8. Akugqiba ukwakha igama amaqela, mabalixhome kwindawo yokuxhoma.
9. Bavumele abafundi bahambahambe bafunde amagama omntu wonke.
10. Babulele abafundi ubacele baqoqoshe.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike umzuzu om1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda noTitshala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike umzuzu om1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

Ukubhala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike umzuzu om1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
INcwadana
yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Wakha uze uxhome amagama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Intlama
yokudlala,
udongwe
lokudlala,
iziciko
zebhotile,
iwulu, ipasta,
njl.njl.

1. Yiya kwindawo evulekileyo.
2. Bonisa abafundi indawo yabo yokusebenzela.
3. Bonisa abafundi indawo yabo yokuxhoma.
4. Bahlule abafundi babe ngamaqela ama2-4.
5. Hambisa izixhobo ezikhoyo kwiqela ngalinye.
6. Xelela iqela ngalinye ukuba malicinge ngegama abanokulibhala.
7. Okulandelayo, xelela amaqela asebenzise izixhobo ukwakha elo gama.
8. Akugqiba ukwakha igama amaqela, mabalixhome kwindawo yokuxhoma.
9. Bavumele abafundi bahambahambe bafunde amagama omntu wonke.
10. Babulele abafundi ubacele baqoqoshe.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike umzuzu om1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda noTitshala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike umzuzu om1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

Ukubhala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike umzuzu om1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi yokuFunda enguNdoqo
iNcwadana yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo ezizezika-Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Isibizo okanye isenzi?

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi ukuba izibizo ngamagama athiyayo zize izenzi zibe ngamagama enzayo.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'isibizo okanye isenzi'.
 - b. Ndiza kubiza igama.
 - c. Ukuba sisibizo, kufuneka uphakamise umnwe omnye.
 - d. Ukuba sisenzi phakamisa iminwe emibini.
 - e. Niya kuthi, nisebenze ngababini nenze isivakalisi ngelo gama nibonise intsingiselo yalo.
 - f. Ndiza kubiza izibini ezahlukeyo zinike izivakalisi zazo.
4. **Biza igama lokuqala uqale umdlalo.**

Izandi: Wakha uze uxhome amagama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Intlama
yokudlala,
udongwe
lokudlala,
iziciko
zebhote,
iwulu, ipasta,
njl.njl.

1. Yiya kwindawo evulekileyo.
2. Bonisa abafundi indawo yabo yokusebenzela.
3. Bonisa abafundi indawo yabo yokuxhoma.
4. Bahlule abafundi babe ngamaqela ama2-4.
5. Hambisa izixhobo ezikhoyo kwiqela ngalinye.
6. Xelela iqela ngalinye ukuba malicinge ngegama abanokulibhala.
7. Okulandelayo, xelela amaqela asebenzise izixhobo ukwakha elo gama.
8. Akugqiba ukwakha igama amaqela, mabalixhome kwindawo yokuxhoma.
9. Bavumele abafundi bahambahambe bafunde amagama omntu wonke.
10. Babulele abafundi ubacele baqoqoshe.

UkuFunda noTitshala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike umzuzu om1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yekhosi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

Ukubhala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi bapapashe ze banikezele umbhalo wabo..

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike umzuzu om1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yekhosi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

iNcwadana
yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamabali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Wakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

